

Молода Україна

журнал українського демократичного молоді

РІК ВИДАННЯ XVII

ТРАВЕНЬ — 1967 — MAY

Ч. 146

МОЛОДА УКРАЇНА

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді

Голова ЦК: М. Француценко

Редакція Колегія в складі:
Я. Білінський, О. Валер, О.
Коновал, М. Лебединський, Л.
Ліщина, Л. Павлюк, П. Родак,
О. Сандул.

Голов. редактор: М. ГАВРИШ
Адміністратор: В. ПАВЛЮК.

Статті, підписані прізвищем
або ініціалами автора, не зав-
жди відповідають поглядам
редакції.

Умови передплати:

12 чисел (один рік) \$4.00
24 числа (два роки) \$7.50

Ціна окремого числа 40 центів

МОЛОДА УКРАИНА

(Young Ukraine).

A Ukrainian Monthly Magazine.
Published by the Central Committee of the Ukrainian Democratic Youth Association.

(In USA — Association of American Youth of Ukrainian Descent)
President: M. FRANCUZENKO

Все листування і передплату

МОЛОДА УКРАИНА,

шліть на адресу:

Postal Station "E", Box 8
Toronto, Ont., Canada

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Австралії:

Mr. S. Krywolap,
Box 1586 M,
G. P. O. Adelaide,
S. Australia.

В Аргентині:

"Rada"
Av. J. M. Campos 556,
San Andres, F. C. Mitre
(Bs. As.), Argentina.

В Англії:

Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.,
London W. 11, — England.

У Франції:

Mr. N. Grouchetsky,
33, Rue Roque de Fillol,
Puteaux, Seine, — France
K-to: Paris CC 11.087.11

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: Шляхом науки і праці. І. Драч, А. Малишко, Н. Гнатюк, Т. Коломієць, М. Матула, Т. Матвієнко, І. Марусенко, М. Петренко, Є. Рудницька, В. Дубина, С. Риндик — Поезії. Я. Білінський — Симон Петлюра й визвольна боротьба 1917-1920 р.р. Г. Нудльга — Українські думи у Франції. Григорій Китастий. К. Шеппій — Йшли на Умань гайдамаки... Ю. Коваль — Щастя. А. Бухвалльд. — Чому батьки не можуть розв'язувати задачі. З Одумівського життя і праці. Різне.

ФЕСТИВАЛЬ Ю ОДУМ-У ТА ЛІТНІЙ ТАБІР ОДУМ-У США

Фестиваль Ю ОДУМ-У США розпочнеться в суботу 1 липня 1967 року о 3-ій годині дня на одумівській оселі "Київ" спортивними іграми. Вечором о 7-ій годині відбудеться мистецька частина відділів Юного ОДУМ-У. У мистецькій частині можуть брати участь лише юні одумівці. Кожній філії дасеться пів години на мистецькі точки.

Філії, що будуть приймати участь у фестивалі молоді, мусить надіслати точки програми не пізніше двох тижнів перед фестивалем на адресу заступника референта юнацтва Головної Управи ОДУМ-У Володимира Григоренка:

Mr. WOODYMYR HRYHORENKO
14 Austin Street -- Somerset, New Jersey

Одночасно пригадуємо, що літній сезон на оселі ОДУМ-У США "Київ" розпочнеться у суботу 1-го липня, літній відпочинковий табір для юнацтва розпочнеться у неділю, 2-го липня 1967 року. Кожен учасник літнього табору мусить мати лікарське посвідчення, без таких посвідчень до табору не будуть приймати. Відповідні аплікації будуть вислані у скорому часі всім філіям ОДУМ-У.

3 ЗАПЛЯНОВАНОЇ ПРАЦІ ОДУМ-У КАНАДИ В 1967 р.

16 ЧЕРВНЯ, СУБОТА — Хор "Молода Україна" у складі 100 осіб під диригуванням Івана Козачка виступає в канадськім павільйоні на "Експо '67".

29 ЛИПНЯ, СУБОТА — Участь у Дні Української Молоді на "Експо '67".

31 ЛИПНЯ, ПОНЕДІЛОК — Участь у виступі Української Молоді в Оттаві.

5 і 6 СЕРПНЯ, СУБОТА І НЕДІЛЯ — Зустріч ОДУМ-У, СУЖЕРО, ДОБРУС на фармі "Київ" біля Торонто.

14 ЖОВТНЯ, СУБОТА — Хор "Молода Україна" виступає в канадськім павільйоні на "Експо '67".

ШЛЯХОМ НАУКИ І ПРАЦІ

(ДО 80-РІЧЧЯ МИТРОПОЛИТА ІЛАРІОНА)

Митрополит Іларіон (професор Іван Огієнко) народився 15 (2) січня 1882 року в Україні, в містечку Брусилові на Київщині в українській селянській родині. Батьки його були побожні люди і свято берегли свою прабатьківську православну віру. Батько помер молодим, мати-вдова не могла утримати своїх чотирьох дітей і змушені була старших віддати по людях, а сама з найменшим Івасем перебивалась, тяжко працюючи в місцевій економії.

Коли Івасеві було десять років, він вступив до Брусилівської початкової школи, де дуже добре вчився, хоч не раз доводилося відриватися від науки, щоб допомогти матері заробити так потрібного гроша. На щастя мав він добрих учителів — Івана Сливку і пан-отця Никанора Сташевського, які прищепили своєму учніві глибоку любов до науки й до Церкви. Ще дитиною він усвідомив собі, що кожна людина, щоб бути щасливою, мусить працювати і що праця ушляхетнює людину.

Тому, що Іван винятково добре вчився, йому доручали навчати відсталих дітей грамоти й молитов. За це він отримував невеличку платню і тим помагав своїй матері та купував собі книжки, бо мав велику охоту до знання. Вже тоді він виписував на тяжко запрацьовані гроши місячника "Сельський Вестник", а також почав писати вірші російською мовою.

По закінченню початкової школи в 1896 році, Іван Огієнко вступив до військово-фельдшерської школи в Києві, куди пішки прийшов з Брусилова, бо не було чим заплатити за дорогу. Обрав він цю школу не з любові до медицини, а тому, що там учили й утримували безкоштовно, лише з умовою, що по закінченні її обов'язково треба було прослужити шість років військовим фельдшером.

Під час перебування у цій школі Іван, крім медицини, почав студіювати для своєї самоосвіти історію, літературу, мовознавство, філософію та інші науки. Цікавився він також письменницькою справою: редактував разом із своїм шкільним товарищем Юхимом Придворовим (пізніше письменник Дем'ян Бедний) шкільного місячника та писав вірші й поеми. У липні 1897 року у "Сельському Вестнику" з'явилася його перша друкована стаття "Как живут крестьяне". З того часу й почалася його письменницька праця. І завдячуєчи лише самому собі, своїй упертій праці, і гарячому прямуванню до науки, він пізніше виріс на великого українського вченого, що високо підніс нашу науку й духову культуру.

Кінчивши фельдшерську школу, він почав, як помічник лікаря, відвувати свою обов'язкову шестирічну працю у Київській військовій лікарні. Тоді саме під впливом українського театру та товаришів-українців у ньому пробудилася глибок

ка національна свідомість, яка вже ніколи його не покидає і яка повела його на шлях праці для українського народу.

Працюючи в лікарні, І. Огієнко готувався до іспитів на свідоцтво зрілості (матури), які й склав екстерном у 1907 році, одержав матуральне свідоцтво, а з ним і право вступу до університету.

Тоді І. Огієнко залишив працю у військовій лікарні під умовою, що він обов'язково вступить на медичний факультет університету св. Володимира в Києві. Хоч числився він на медичному факультеті, але лекції слухав на історично-філологічному, бо історія, література і мовознавство були його улюбленими науками. У той час у Київському університеті були такі видатні вчені: Г. Флоринський (слов'янознавство), А. Лобода (українська література й народня словесність), С. Голубев (історія Церкви), В. Перетц (церк.-слов'янська, російська й українська мови, палеографія, діалектологія), М. Дашкевич (західна література), Лук'яненко (церк.-слов'янська, польська і сербська мови), Челпанов (логіка, психологія, філософія), Ю. Кулаковський (латинська мова) та ін. Захоплений чудовими викладами цих професорів і за їх намовою кидає І. Огієнко медичний факультет і офіційно переходить на історично-філологічний, де стає найдібнішим студентом факультету. Між іншим він глибоко вивчає Історію Української Церкви та канонічне право, а також студіє старі мови.

З 1907 року він почав писати монографію про славного українського проповідника XVII століття архимандрита Іонікія Галятовського і пільно вивчати всі ті богословські науки, які вивчав Галятовський, щоб глибше його зрозуміти.

А разом з тим він увесь час мусів працювати репетитором, щоб заробити на себе і утримати свою стареньку матір.

Познайомившися І. Огієнко і близче зійшовся з такими видатними українськими діячами, як: Е. Тимченко, К. Михальчук, П. Житецький, Б. Грінченко, М. Грушевський та іншими, які мали великий вплив на розвиток і поглиблення національної свідомості талановитого студента. Вже з 1905 року почалася його свідома культурна праця для українського народу. Він стає співробітником перших українських газет, а незабаром дійсним членом "Наукового Товариства", членом "Просвіти" й "Українського Клубу", секретарем, коректором і неофіційним редактором "Записок Наукового Т-ва" в Києві, перекладачем на українську мову наукових творів.

У 1909 році І. Огієнко закінчив історично-філологічний факультет з дипломом першого ступеня, написавши солідну кандидатську працю "Ключ розуміння" Іонікія Галятовського". Коли він закінчив університет, то історично-філоло-

гічний факультет запропонував йому залишитися при університеті для підготовки до професорської праці. Але міністерство освіти не давало йому стипендії, бо вважало його "українським сепаратистом". Щоб мати засоби до існування, І. Огієнко стає вчителем Київської Комерційної Школи, де зближається з о. прот. Василем Липківським. Одночасово він відвідує "Вищі Педагогічні Курси", які закінчує в 1912 році.

Нарешті в 1911 році міністерство таки затвердило його професорським стипендіятом з окладом 100 рублів місячно. Це дало змогу молодому вченому цілком віддатися улюблений науковій праці. У кінці 1915 року він стає приват-доцентом Київського університету при катедрі літератури й мови.

З вибухом революції 1917 року, по утворенні Центральної Ради, доцент І. Огієнко читає в університеті курс історії української мови, незабаром його обирають професором цього університету й він читає в переповненій величезній авдиторії лекції української мови та української культури. З того часу стає членом Ради Міністра Освіти. Тоді ж він видає багато українських книжок-підручників.

Беручи під увагу велику наукову ерудицію проф. І. Огієнка, його численні праці й не абицький адміністративний хист, Директорія УНР в 1918 р. призначує його міністром освіти, а пізніше — Віровизнань. На цьому становищі пробув проф. І. Огієнко до 1922 року, невтомно працюючи над відродженням Української Православної Церкви та українського шкільництва.

У 1919 році український уряд, покидаючи Україну, передав всю повноту своєї влади проф. І. Огієнкові, який зостався в Кам'янці-Подільському на Україні, як Головноуповноважений Уряду УНР Міністер, фактично — Президент України. Цілий рік проф. І. Огієнко достойно і чесно виконував цей високий обов'язок і не допустив до перервання тягlosti української державності, чим багато прислужився українському народові.

Але скоро довелося залишити рідний край.

В наймовірно тяжких еміграційних умовах професор не заломлюється, він повертається до наукових дослідів над українським мовознавством — працює спочатку у Винниках, потім у Львові, а від 1926 року в Варшаві. Там він пише і видруковує низку наукових праць.

З відкриттям при Варшавському університеті Православного Богословського відділу проф. І. Огієнко займає на ньому катедру старослов'янської мови і кирилівської палеографії. Велика популярність ученого серед українського студенства й його глибокий вплив на нього не подобались польському міністерству освіти і 1932 року І. Огієнко був звільнений з Богословського Відділу Варшавського Університету.

Проте, ця сумна і тяжка для української Церкви подія дала змогу проф. І. Огієнкові здійснити свою давню мрію — видавати популярно-науковий журнал, присвячений вивченню і дослідженю української мови. В 1933 році почав виходити його журнал "Рідна Мова", який при-

хильно зустріли різні кола нашого народу, а також наша європейська і заокеанська еміграція. В 1939 році німці припинили вихід цього високоякісного журнала. В 1935-37 рр. він видає загально знаний місячник "Наша Культура". Як професор богословського факультету І. Огієнко випустив багато цінних праць, а 1932-40 роки присвятив перекладу цілої Біблії на українську мову. З цього перекладу Новий Завіт та Псалтир вийшли друком в 1939 році. Крім того учений переклав на українську мову багато богослужбових книжок.

З розгромом восени 1939 року Польщі, була висунута кандидатура проф. д-ра І. Огієнка на Холмського єпископа. Собор єпископів св. Автокефальної Православної Церкви в Генерал-губернаторстві постановив висвябити проф. д-ра І. Огієнка в єпископи з титулом "Архиєпископа Холмського і Підляського". В днях 19 і 20 жовтня 1940 р. в Холмському Катедральному соборі Його Блаженство Митрополит Діонісій в сопливенні Архиєпископа Празького Саватія та Єпископа Люблинського Тимофія урочисто виконав акти Наречення й Хіротонії. Всі свої сили, знання і довголітній досвід Владика Іларіон віддав великому і святому ділу відродження православної української Церкви. У 1941 році вся Україна спонтанно обрала Владику Іларіона Архиєпископом Київським і Митрополитом цілої України. У 1944 році Митрополит Іларіон змушений був виїхати на еміграцію, перше в Австрію, а пізніше в Швейцарію.

18 вересня 1947 року на запрошення української громади Собору св. Покрови у Вінніпезі Митрополит Іларіон прибув до Канади, щоб служити Богові й українському народові в Канаді, а також давати духовну підтримку й тій частині нашого народу, яка знаходиться поза Канадою і розпорощена у вільному світі.

8-го серпня 1951 року відбувся у Вінніпезі Надзвичайний Всеканадійський Собор Української Греко-Православної Церкви, що складався з духовенства і представників мирян. Цей Собор обрав Вищу Церковну Ієрархію. Правлячим Митрополитом з титулом "Митрополит Вінніпегу і всієї Канади" собор одноголосно обрав Владику Іларіона. 10 серпня 1951 року в Вінніпезі в церкві св. Михаїла, переповненій членами Собору і вірними, відбулась інtronізація Митрополита Іларіона на Катедру Української Греко-Православної Церкви в Канаді.

Трудно в короткому нарисі описати кипучу діяльність Митрополита Іларіона. Все своє життя присвятив він служінню своєму народові, його прагненням є ідеалам. Невтомно і щиро працює він у різних ділянках нашої культури, не спиняючись перед жодними труднощами. А труднощів цих було і є чимало. Проте він іде далі раз наміченим шляхом. Вся його діяльність є прикладом, як треба працювати для добра свого народу навіть у найтяжчих умовах.

Іван ДРАЧ

Андрій МАЛИШКО

МАТЕРИ

Вони дуже старі. — Їхнє сонце не з нашої ери,
Його зморшки поткали стонадцять полків
павуків,
І згоряють на попіл Танасини, Горпини,
Ликери —
Чорні птиці нудьги у скажених мартенах років.

Гей віків та й віків прокопитило карі навали,
Їхні печі впилися — алькогольний вогонь
затуха...
Вони ж десь позавчора юних мамонтів сном
годували
З свого сивого, рубчикового хвартуха.

Їхня доля горбата, столи ім щедротно накрила —
Рік гарматний підрубував вік моровий,
Журавлі їхню юність завдали собі тяжко на
крила,
Десь розсипали в Африці в чорні голодні рови.

А вони ж нас чекають в якомусь тупому завзятті.
Ніби завше на нас недорід, недорід, недорід!
Їхні діти найкращі — цибаті, горбаті, рогаті,
Темні бевзні і геній — наш людський пересмі-
каній рід.

А коли між ракетами прийде батюшка
передостанній
Помахає кадилом у кратер затятах смертей —
Вони в трунах повстануть, щоб зітліти в німому
чеканні
Та в землі виглядати своїх проклятих дітей.

Вони дуже старі. — Їхнє сонце не з нашої ери,
Його зморшки поткали стонадцять полків
павуків,
І згоряють на попіл Танасини, Горпини,
Ликери —
Чорні птиці чекання в скажених мартенах років...

Ніна ГНАТЮК

РУКИ МОЕЇ МАТЕРІ

В мами руки росяні і теплі,
Мозолів запилені медалі,
В мами руки, мов пшеничні стебла,
В мами руки з хліба і печалі.

Идуть медово, гірко і солено,
Идуть віки — в цвіту, в диму, у глей,
Сперся світ на дві рясні долоні —
На долоні матері моєї.

**

У бабиній світлиці с привіт
Курчатам, людям, листю молодому,
А п'ять синів розіхались у світ,
А п'ять синів щось не ідуть додому.

На рушнику розшила заповіт
І заховала в кутку потому,
Де репродуктор круглий на стіні,
Кругленьку пісню точить день при дні.

В недільний день розставить на столі
П'ять мисочок і витре мокрі ложки,
І сяде збоку, й темні мозолі
Складе на грудях. Притомилась трошки.

А може ще провідають малі
Ї сини, її Котигорошки?
Парує хліб. Рум'яниться пиріг.
Родити легше, ніж чекати з доріг.

Тамара КОЛОМІЄЦЬ

МАТЕРИНСТВО

Той бентежний і дивний день
Зміряв далеч крилом вогненним,
Із легенд і дзвінкіх пісень
Мою мрію привів до мене.

Ну і як не впізнати її:
Дуже-дуже зі мною схожа.
Тільки з уст не слова — солов'ї
Вилітають у світ погожий.

А в душі в неї стільки тепла,
А в руках в неї стільки сили!
Всеньку б землю зігріть могла,
Як дитя, в сповітку б носила.

Всеньку б землю з її людьми
Обняла, як голівку дитини,
Затулила б її грудьми
Од пожеж, од війни-руїни.

Заквітчала б в рожевий цвіт,
В оксамитові руна росні
І пустила б її в політ
В опромінений сонцем космос.

І не стримавши почуття,
Підняла б материнські руки,
Чуєш, людство! Створила життя
Я для радості, не для муки!

Ярослав БІЛІНСЬКИЙ

СИМОН ПЕТЛЮРА Й ВІЗВОЛЬНА БОРОТЬБА 1917-1920 рр.

В житті кожного народу приходять моменти, коли треба жертвувати життям своїх найкращих синів і дочок. Найтяжче терпіти жертви, які для багатьох сучасників здаються даремними, не со-лодко вмирати в обороні. Вітчизни і людства, коли багато людей не знають ціни ані власній батьківщині, ані загально-людській цивілізації. Тільки історія рішає, коли вже повна мірка жертв, коли народ готовий до дальнього кроку вперед.

Роки 1917-1920 були найвищим іспитом для українського народу, бо вогонь революції захопив його неприготованим до самостійного політичного життя. Змагатися тоді за самостійність — означало брати на свої плечі завдання кількох поколінь. Проливати за неї свою кров, означало жертвувати собою не для своїх синів, а для своїх внуків або правнуків. Проте, десятки тисяч, не вагаючись, скріпили свою віру власним життям. За три-чотири роки ці завзятці з провінції створили республіку, а з етнографічної маси скували націю. Символом тієї нерівної, але так по-трібної боротьби 1917-1920 рр. з її помилками і з її тріумфом, стала скромна, до того часу мало відома людина — Симон Петлюра.

Велика Світова Війна 1914-1918 рр. для Франції була повна тяжких битв, увінчаних славою й перемогою. Та сама війна зламала російську імперію й кинула її в хаос лютневої й більшевицької революції. Українців же війна й революції викинули на поверхню мало освіченими, ослабленими, непідготованими до керування державним кораблем у такій бурі. В кінці минулого століття, при перепису населення в 1897 р. виявилось, що серед населення східної України було лише 24% письменних. Український народ був розділений між двома імперіями: більша, багата, але менш організована частина терпіла під орлом Романових; менша, біdnіша, але активніша частина дихала трохи свободніше під знаменем Габсбургів. Чи не сумно, що десять літ перед вибухом світової війни існувало ще питання, чи українська мова є окремою мовою, чи тільки діялектом російської? Після довгих старань Російська Академія Наук в Петербурзі в 1904 р. дала наукову опінію, що українці говорять таки окремою мовою. Чи не трагічна іронія, що в 1917 р., коли українці разом з іншими народами російської імперії приступили до будування власних держав, президент українського парламенту (Центральної Ради) славетний історик Михайло Грушевський мусів писати брошурою під назвою "Хто такі українці й чого вони хочуть"?

До числа провідників, які в умовах реакційного царського режиму робили все можливе, щоб усвідомити своїх компатріотів, належав колишній семінарист, журналіст і літературний критик та напів-законспірований соціалістичний політик Симон Петлюра. Зараз же після вибуху вій-

ни, 30 липня 1914 р. Петлюра опублікував у московському журналі "Украинская жизнь" декларацію "Війна й Українці", в якій читаємо:

В ідеалах українців і у практичних поступах українського суспільства, починаючи з Кирило-Методієвського Братства і аж до наших днів, національний розвиток тієї частини українського народу, що увійшла в склад Росії, завжди розглядався в межах останньої і в тісному союзі з народами, що її заселюють. Свідомість національної єдності цілого українського народу без огляду на дроблення його на частини, що входять у склад різних держав, як також свідомість культурної спільноти цілого українського народу, не може бути прирівнювана до сепаратизму.

**

Ми можемо твердити, що суцільність і сила тієї однодушності, що під впливом усвідомленої небезпеки тісно з'єднала всю різноплемінну людність Росії, всі кляси і групи суспільства, однодушності, якої давно не бувало і яка так яскраво, відсвіжує і підбадьорливо виявилася, повстали і за участю українського суспільства... В цій однодушності запорука успіху і коріння надії на щасливий вихід з тяжкої проби. Хай вона не покидає Росії та її різноплемінної людності, означаючи собою однодушність і в вирішенні складних проблем загальнодержавного життя, що з них національна проблема, зокрема українська, вимагає свого невідкладного розв'язання.¹⁾.

Цинік може зауважити, що в липні 1914 р. годі було публікувати в Москві менш лояльні заяви. На нашу думку, декларація вповні щира. Вона висловлює думку більшості свідомих українців: в 1914 р. тільки одиниці уявляли собі Україну поза межами російської імперії, хоч тисячі — включно з Петлюрою — вимагали для своєї батьківщини більше прав, політичної автономії. Протягом наступних трьох років внутрішньополітична і міжнародня ситуація російської імперії змінилася настільки, що українці-автономісти стали українцями-самостійниками.

Весна й літо 1917 р. були повні кипучої діяльності. 11 січня лютневого перевороту в Петрограді урядували одночасно Тимчасовий Уряд і конкурючий з ним Петроградський Совет. І в столиці й по всіх більших містах колишньої імперії безперервно засідали з'їзди робітників, селян, солдатських депутатів. В Києві відразу після пе-

1) Симон Петлюра — Статті, Листи, Документи (Нью Йорк, Українська Вільна Академія Наук в США, 1956), ст. 184-85, 186.

ревороту, 17 березня 1917 р., з ініціативи поміркованого Товариства Українських Поступовців, а особливо його духового провідника проф. М. Грушевського, постала Рада. Це була група українських інтелектуалів і студентів; вона висунула вимогу автономії для України. 17-21 квітня Рада скликала Всеукраїнський Національний Конгрес, на який прибуло 900 делегатів з мандатами від різних українських організацій: сільських кооператив, професійних товариств, просвіт, як рівно ж органів міського й сільського самоврядування. Цей З'їзд створив Центральну Раду — тимчасовий український парламент. Головою Ради таємним голосуванням одноголосно перевибрано проф. Грушевського, головою виконавчого органу (так званого Генерального Секретаріату) став трохи пізніше відомий письменник Володимир Винниченко. Незабаром Грушевський з Товариства Українських Поступовців перейшов до селянської партії Соціал-Революціонерів, Винниченко був членом Соціал-Демократичної Партії.

Симон Петлюра в Національному Конгресі участі не брав, бо революція застала його поза межами України, в Мінську (Білорусь). Взагалі в 1917 р. особа Симона Петлюри не була так широко відома українському громадянству, як, наприклад, політики-оратори Грушевський і Винниченко. Проте Петлюра з притаманною йому енергією й працьовитістю, спираючись на неби-яке знання людської психології й чималий політичний такт, кинувся організовувати вояків-українців колишньої царської армії. З українських провідників він чи не єдиний забагнув, що для якоїнебудь політичної акції, навіть для досягнення автономії, треба було згрупувати всіх українців, що були розпорощені скрізь по російській армії, і створити з них суцільні українські військові частини. За оцінкою Петлюри українці складали одну третину армії. В період безконечної політичної агітації у війську, яку м. і. енергійно й успішно вели большевики, націоналізовані частини могли б також бути більш лояльними до Тимчасового Уряду в Петрограді та його західніх союзників, ніж національні конгломерати старого режиму.

Петлюра виявив неабиякий організаційний хист. Він став головою Українського Військового Комітету Західного Фронту і як представник Комітету був делегований на I Всеукраїнський Військовий З'їзд, що відбувся при кінці травня 1917 р. в Києві. Його було обрано головою з'їзду й Головою Всеукраїнського Військового Генерального Комітету. Очевидець описує виступ Петлюри на з'їзді такими словами:

Перший раз я почув Симона Петлюру, як промовця до військових мас, на першім військовім з'їзді... Враження від промови Петлюри лишилося колосальне. В кожному його слові чулася щирість, якасъ захоплююча задушевність та глибока віра в перемогу тих ідей, які він проголошував. Тоді ж, в тому захопленню, з яким з'їзд слухав промовця, а потім в тому зриві овацій та окликах "Сла-

ва", якими було вкрито промову його, відразу було видно, що одиноким вождем українського вояцтва є Симон Петлюра.²⁾.

Більш критичний спостережник зауважив, що на з'їзді Петлюра зайняв середню, помірковану позицію:

В своїх талановитих промовах Петлюра відкинув демагогію про шкідливість творення українських військових частин, але разом з тим заспокоїв і палкіх на той час прихильників негайного творення свого війська, без жадного порозуміння з росіянами.³⁾

Проте російський Тимчасовий Уряд зволікав з виконанням своїх обіцянок частково українізувати три корпуси й Український Військовий Генеральний Комітет великих досягнень не мав.

За 26 днів після Першого Військового З'їзду скликано Другий 18 червня 1917 р. На цей з'їзд прибуло 2,303 делегатів, що репрезентували 1,600.000 українських вояків. В останню хвилину військовий міністер Тимчасового Уряду Керенський заборонив скликати цей з'їзд, але Петлюра запрошень не відкликав, і з'їзд відбувся в призначенні дні. І на цьому з'їздові Петлюра відзначився своєю поміркованістю й холоднокровністю. Якби не він, то напевно дійшло б до сутички між учасниками з'їзду й сильним російським гарнізоном Києва в наслідок однієї провокації.

Петлюрі посередньо і безпосередньо закидали, що в 1917 р. він всю свою енергію скерував на українізацію українських частин в загально-імперській армії замість того, щоб творити самостійні частини з українських патріотів, які були б більш надійними. Були спроби довести, що майже всі наспіх українізовані частини під кінець 1917 р. піддалися большевицьким впливам і не взяли участі у вирішальних боях за українську державність в січні-лютому 1918 р. З перспективи історії цей наголос на збереження імперської єдності в 1917 р. виглядає помилкою. Проте маємо свідчення близького співробітника Петлюри в Військовому Генеральному Комітеті, що

...Для Петлюри не було сумніву в тому, що остаточним вислідом української боротьби сучасної доби повинна бути самостійна держава... [Але] він бачив абсолютну перевагу ворогів над нами, а тому й необхідність до слушного часу глибоко ховати свої дійсні переконання та наміри.⁴⁾.

Петлюра, як і більшість українських політиків, не передбачав успішного большевицького перевороту в листопаді 1917 р. Як і деякі інші про-

2) В. Кедровський, "Початки національного війська", Збірник пам'яті Симона Петлюри (1879-1926), Прага, Міжорганізаційний Комітет для Вшанування Пам'яті Симона Петлюри в Празі, 1930, ст. 216.

3) В. Прохода, "Вождь та військо", там же, ст. 113.

4) В. Кедровський, "Початки національного війська", там же, ст. 218.

відники, він був прихильником Антанти, й це його теж стимувало від ідеї присвятити всі свої сили для створення сухо-української армії за рахунок загально-імперської, яка єдина могла б протиставитися Центральним Державам.

Настрої на II Військовому З'їзді спричинилися до того, що 22 червня 1917 р. Центральна Рада проголосила свій перший універсал, в якому фактично заявила про автономію України. Було створено тимчасовий український уряд — Генеральний Секретаріят, в якому Петлюра зайняв пост військового секретаря. Його співробітник В. Кедровський пише: "Серед багатьох тодішніх активних українських діячів Петлюра вигідно визначався своєю скромністю та колосальною працездатністю". Але згодом почалися непорозуміння між Петлюрою та іншими українськими лідерами. В кінці 1917 р. пост Петлюри переняв соціаліст-доктринер М. Порш. Петлюра виїхав на Полтавщину, де в короткому часі організував гайдамацький кіш, на чолі якого почав успішну боротьбу з большевиками.

Большевицька революція відкрила шлях до проголошення самостійності України й до короткої співпраці з Францією та Англією. Держави Антанти були зацікавлені в тому, щоб молодий український уряд продовжував боротьбу зі старими німецькою і австро-угорською імперіями.

18 грудня 1917 р. Франція "вступила в офіційний зв'язок" з українською державою. Представником Республіки став генерал Tabouis з титулом Commissaire de la Republique Francaise aupres du Gouvernement de la Republique Ukrainienne⁵⁾.

В січні 1918 р. Великобританія назначила пана на Picton Bagge своїм офіційним представником при уряді Української Республіки. Проте, поки зв'язки з Антантою вдалося унормувати, вибухла запекла боротьба з большевицькими арміями, що вже підступала до Києва. В цей час частина розагітованих большевиками київських робітників почала повстання і здобула Арсенал. Петлюру викликано назад до Києва, бо військові на місці не могли дати ради повстанцям. Особисто керуючи боєм, з рушницею в руках, Петлюра взяв Арсенал штурмом. Своєю хоробрістю, своїм вмінням керувати битвою й гуманною поведінкою з полоненими Петлюра здобув щирій подив професійних військовиків. Але, не зважаючи на перемогу, Київ не вдалося втримати — переважаюча большевицька армія Муравйова, зайняла його в кінці січня 1918 р. Антанта не дала жодної підтримки українцям. Коли український секретар закордонних справ Олександер Шульгин звернувся в цій справі до ген. Табоюса-а, той відповів, що Франція не може тепер допомогти, але він особисто готовий з французьким пррапором стати до бою і помагати в обороні міста. Тоді представники Центральної Ради виїхали до Бресту, де велися мирні переговори між большеви-

ками і Центральними Державами. I Симон Петлюра і Шульгин були проти замирення з Німеччиною, але виходу не було ніякого. Формальне визнання самостійності України Центральними Державами й заключення ними Брестського договору тимчасово звільнили Україну від большевиків, але привели до зірвання відносин з Антантою й до окупації України німцями.

Німецька окупація України й режим гетьмана Скоропадського, якого німці назначили, ліквідувавши Центральну Раду, належить до найтемніших сторінок української історії. Петлюра брав участь у визволенні Києва українським військом, але коли слідом за ним вступили до міста німці, він перешов на становище цивільної людини. Незабаром його вибрали головою Київського Губерніяльного Земства, бо Петлюра відмовився далі служити в уряді, який заключив сепаратний мир з Німеччиною й Австро-Угорщиною. Не встиг він попрацювати в земстві й двох місяців, як його арештували гетьмансько-німецька влада. Петлюра пробув у в'язниці чотири місяці, аж поки його не звільнili на ультимативне домагання міністрів-українців гетьманського уряду.

11 листопада 1918 р. Центральні Держави підписали перемир'я з Антантою, 14 листопада гетьман Скоропадський оголосив намір створити федераційний союз з Росією. Відразу ж вибухнуло повстання, на чолі якого стала Директорія з п'яти осіб: Андрієвського, Винниченка, Макаренка, Петлюри і Шевця. Формально головою Директорії був колишній голова Генерального Секретаріату Центральної Ради Винниченко, але фактично душою Директорії став Петлюра. Через місяць гетьман зрікся влади й виїхав закордон, а в половині грудня 1918 р. військо Петлюри вступило в Київ.

Початок 1919 р. був зенітом діяльності Петлюри. Спонтанне повстання проти ненависного гетьмана викинуло на поверхню численну, але мало дисципліновану військову силу, частина якої підпорядкувалася Директорії, а зокрема найавторитетнішому її членові — Петлюрі. На початку січня 1919 р. в розпорядженні Петлюри було військо, що нараховувало 66,500 багнетів, 6,360 шабель, 160 гармат і 5 панцерників. В процесі формування було ще 55,000 вояків. Незабаром довелося боротися аж на чотирьох фронтах: проти червоних большевиків, на білогвардійсько-антантському, польському й анархічно-радянському (Махнівському) відтинках. І знову, як і минулого року, в кінці січня 1919 р. большевики переважаючими силами витиснули війська Директорії з Києва. Перед виходом з Києва вдалося ще скликати Трудовий Конгрес, який проголосив

ПРИВІТАННЯ

Голову ГУ ОДУМ-у в Канаді та члена редколегії нашого журнала Леоніда Ліщину і його дружину Раїсу вітаємо з народженням донечки Світлани і бажаємо їм та маленькій доні щастя, здоров'я і довгих літ.

Редакція та адміністрація
"Молодої України"

⁵⁾ Cf. Alain Desroches, Le Probleme Ukrainien et Simon Petlura... (Paris, 1962), pp. 116-17.

лосивши принцип демократії, не совєтів, висловив довір'я Директорії.

Тимчасом в Одесі висадилося невелике число французьких і грецьких вояків, а їхнє командування відразу навізalo політичний контакт з реакційними російськими колами (монархістами). Не зважаючи на погані ознаки, Директорія почала переговори з французьким десантом, бо вважала, що захоплення Одеси — це тільки перший причілок в широко закроєній офензиві Антанти проти більшевиків. Петлюра ж особисто був великим приятелем французької демократії, він вірив, що при її допомозі зможе звільнити країну від більшевицької навали. Яка ж була несподіванка, коли представник Антанти полковник Freydenberg став вимагати, як передумову співпраці, виходу з уряду соціалістів: Винниченка, Петлюри й Чехівського. Винниченко пішов з уряду. Відійшли від політичної діяльності також деякі інші українські провідники з 1917 р. на чолі з проф. Грушевським. Всі вони виїхали закордон. Українська соціал-демократична партія відкликала всіх своїх представників з уряду включно з Чехівським. Не залишив свого посту лише Петлюра. Він волів виступити з членства соціал-демократичної партії, ніж покинути уряд в цей критичний момент.

Орієнтація Директорії на Антанту в січні-лютому 1919 р. не принесла українському війську жодного полегшення, а навпаки, внесла заміщення в народні маси, що не довіряли білим російським офіцерам, які користувались прихильністю чужинців. В квітні українські соціал-демократи знов увійшли до уряду Директорії, головою якого став тепер Петлюра. Але до червня 1919 р. в кривавих боях з більшевиками, в атмосфері політичної дезорієнтації армія Петлюри зменшилась до 35,000 вояків, тобто на половину. (В травні 1919 р. поляки помогли більшевикам оточити й знищити три українські дивізії). В хаотичних обставинах першої половини 1919 р. відбулося кілька жидівських погромів, в яких потім несправедливо обвинувачено Петлюру. Нерозуміння справжніх відносин в Україні представниками Антанти шкодило не тільки Директорії і Петлюрі, воно було на руку більшевикам, які незабаром склали таємну угоду з Ваймарською Республікою, а в 1939 р. пакт між Молотовим і Ріббентропом — все це за рахунок II Республіки.

В половині 1919 р. українці стали жертвою другої трагедії, яка прискорила упадок Директорії. В листопаді 1918 р. під час розкладу Австро-Угорської імперії українці в Галичині захопили владу в свої руки. Але на Галичину претендувала молода польська держава. Після запеклої боротьби перемогли поляки. В їхніх лавах боролися вояки добре озброєного польського корпусу Галлера, який був створений у Франції для боротьби з більшевиками. Під натиском військ ген. Галлера Українська Галицька Армія покинула Галичину влітку 1919 р. і з'єдналася з армією Директорії. Об'єднане військо 30 серпня визвіло Київ.

Вступ українського війська до Києва закінчився невдачею, бо з другого боку до міста вмаршували білі російські війська ген. Денікіна. Денікін в той час командував армією з приблизно 240,000 вояків, 60,000 з яких було в Україні. Директорія ж і Західно-Українська (Галицька) Республіка мали в той час приблизно 20,000 вояків. За Денікіним стояла Антанта, яка до українців ставилася вороже. Українським частинам бракувало необхідних медикаментів для ранених. Свої гроші український уряд мусів транспортувати з Берліну літаками, бо Польща не дозволяла на переїзд своєю територією.

Невдача в Києві загострила існуючі розбіжності між східно-українськими й західно-українськими провідниками. Для цього було кілька причин. Західно-українські провідники належали до правих або середніх буржуазних партій, і вони з недовір'ям ставилися до соціаліста Петлюри, як і представники Антанти. Але перш за все, галичани були переконані, що в очах Антанти правно-політичне становище так званої Східної Галичини вигідно відріжналося від безладдя, що панувало в Східній Україні. Вони вважали, що з допомогою Антанти (великі надії покладалися на Англію, як також на США) ім вдасться спершу вибороти свободу для Галичини, а потім і для решти України (ідея галицького П'емонту). Всі ці надії незабаром виявилися не менш ілюзійними, ніж надія Петлюри на поміч Антанти. Пошесть тифу, яка восени 1919 р. вибухнула в лавах Української Галицької Армії, послужила останнім поштовхом для зірвання і так вже натягнутих відносин між галичанами й наддніпрянцями (східніми українцями). 6 листопада 1919 р. представники галицького командування підписали сепаратний договір з Денікіним. Але протягом одного місяця денікінська армія в Україні розвалилася, і УГА заключила перше угоду з військом Петлюри (24 грудня), а за тиждень пізніше з більшевиками (1 січня 1920 р.).

6 грудня 1919 р. рештки петлюрівської армії (яких 8,000 вояків, з яких тільки біля 2 тисяч були дійсно спроможними до бою, а 6 тисяч хворіли на тиф), вирушили в одчайдушний зимовий похід-рейд в запілля ворога. Вони притрималися в Україні до травня 1920 р., підготовляючи ґрунт для останньої великої офензиви 1920 р. Петлюра тимчасом виїхав до Варшави, щоб здобути собі нового союзника в особі польського марша-

ПРИВІТАННЯ

Друзі та знайомі вітають Ярослава та Стефанію Меркел з народженням їхньої дочки Лари. Хай живе вона щасливою і здорововою на славу Україні та на потіху батькам. Ярослав та Стефа були багато років активними членами філії ОДУМ-у в Чікаго. Обоє студіювали на Іллінойському Університеті і там вони й одружились. Після студій, де Стефа закінчила мовний факультет, а Ярослав дістав магістра інженерства, вони переїхали до Каліфорнії. Бажаємо їм тепер усім трьом щастя, здоров'я та успіхів в житті.

ла Пілсудського, непримиримого ворога як і білої, так і червоної Москви.

21 квітня 1920 р. Андрій Лівицький, дипломатичний представник Директорії у Варшаві склав з польським урядом таємну умову. Польща визнала Директорію й зокрема військового отамана Петлюру, як уряд (Східно-) Української Народної Республіки й в додатковому військовому договорі з 24 квітня погодилася на спільній похід на Україну. Ціною Варшавських договорів було визнання Петлюрою польської окупації Галичини й західної Волині. Весною цього ж року польсько-українські війська вирушили в похід. 8 травня був здобутий Київ, який довелося, проте, залишити большевикам за місяць — 10 червня. Большевики відкинули польсько-українську офензиву й самі дійшли аж під Варшаву, поки їх не зупинили над Вислою об'єднані армії при допомозі дорадників з французького генерального штабу. Українська армія доповнилася у вересні 1920 р. вона нараховувала вже до 50 тисяч вояків. Але було вже запізно. 18 жовтня 1920 р. поляки почали сепаратні переговори з большевиками, а в березні 1921 р. Польща підписала в Ризі договір з Советською Росією, на підставі якого Польща зайняла Галичину та інші західно-українські землі. Рештки української армії перейшли на територію Польщі, де вони були інтерновані колишніми союзниками. Варшавські договори з 21 і 24 квітня 1920 р. були таким чином анульовані поляками менш ніж через рік.

Об'єктивний історик мусить визнати, що складення таких договорів було найбільшою помилкою, яку Петлюра зробив під час всієї збройної боротьби. Воно принесло тільки короткотривалі успіхи коштом багатьох непорозумінь. Польське командування, наприклад, то дозволяло, то забороняло українським частинам мобілізувати місцеве населення; нарід українських вояків вітав прихильно, а до польських союзників ставився холодно, а то й вороже. Перш за все, варшавські договори далі поглибили психологічно-політичну прогалину, яка існувала між західною і східною Україною. Проте, за оцінкою О. Шульгина, близького співробітника Петлюри і представника Української Народної Республіки в Парижі, складення тяжкого договору з Польщею треба вважати як останню спробу Петлюри дістати допомогу від Антанти для своєї знеможеної тифом армії. Безпосередні переговори з Антантою в 1918-1919 рр. не довели до бажаних наслідків, взимку 1919-1920 рр. Петлюра надіявся на зrozуміння з боку Антанти через посередництво Польщі, яка користалася її довір'ям. Петлюра помилився не так тому, що переоцінив силу й прихильність Польщі, як тому, що недооцінив воєнну перевтому народів Антанти, яка поклала край активній ролі Франції і Великобританії на сході Європи в 1920 р. Втомулене було також українське селянство й робітництво, так зле підготовлене до боротьби з большевицькою демагогією: коли нарешті маси впізнали суть большевицького режиму, для збройного спротиву було вже запізно.

Яку ролю відіграв Петлюра в подіях в Україні в 1917-20 рр.? Покійний Ісаак П. Мазепа, колишній прем'єр міністер уряду Української Народної Республіки в 1919 р., схарактеризував його такими словами: "...надзвичайно енергійний, відданий ідеї ентузіяст, з великою вірою в українську справу". Негативною рисою Петлюри було, що "він був весь захоплений збройною боротьбою з противником, тому на справи загально-політичного характеру, що їх приносило життя, він не завжди звертав належну увагу"⁶). На нашу думку, військове й політичне становище України було таке критичне протягом тих років, що тільки сильна, дисциплінована національно свідома армія могла зберегти країну від цілковитого хаосу. Керуючись здоровим політичним інстинктом, Петлюра взявся таку армію творити: перше з деморалізованих солдат царської армії в 1917 р., потім з напів дисциплінованих повстанців проти гетьмана в 1918 р. Він не покинув створеного ним війська в 1919 р., коли більш знані політичні провідники виїхали закордон. В порівнянні з ними він виявив не тільки більшу стійкість, але й мужність, коли фактично на свою власну відповідальність заключив з Польщею непопулярний, вельми ризикований договір у Варшаві в квітні 1920 р.

Він боровся до останнього і став символом українських визвольних змагань, тоді як Винниченко, Грушевський та інші то приймали, то відкидали платформу радянофільства. Часи були тяжкі, й люди жили ілюзіями. Не був від них зовсім вільний і Петлюра. Проте, щодо большевиків він мав напочуд ясну думку: ще в грудні 1917 р. він зрозумів, що вони поважають тільки силу. Цієї думки він не міняв ніколи, аж до своєї передчасної смерті.

Елітам боротьби українського народу в 1917-20 рр. можуть служити слова з промови Симона Петлюри, яку він виголосив в один з найтяжчих моментів, 26 листопада 1919 р., після залишення Києва та після заключення сепаратного договору Української Галицької Армії з Денікіном:

"Чи ми своєю боротьбою здобули для України щонебудь? Так, наша боротьба в історії українського народу буде записана золотими буквами. Ми виступили на арену історії тоді, коли весь світ не знав, що таке Україна. Ніхто не хотів її визнати, як самостійну державу, ніхто не вважав нашого народу за окрему націю. Єдино боротьбою, упертою й безкомпромісовою, ми показали світові, що Україна є, що її народ живе й бореться за своє право, за свою свободу й державну незалежність. Ті, що легковажили наш рух, тепер побачили, що ми така сила, якої не можна не брати на увагу. Самі російські большевики словами Леніна заявляють, що тільки через боротьбу з Україною большеви-

⁶) Симон Петлюра — Державний муж (Нью Йорк, Український Національно Державний Союз — УНДС — в США), ст. 146.

визм не дійшов до Західної Європи. Призначаючися без гордоців і без зайвої скромності, що за час дволітньої нашої боротьби ми створили українську націю, яка й надалі активно боротиметься за свої права, за право самостійно й ні від кого незалежно порядкувати на своїй землі".

І далі:

"Не повинно бути хаосу в політичному думанні. Наша політика оправдала себе. Самостійна Україна коли буде, то буде тільки як демократична республіка"⁷⁾.

За ці ідеали боровся і за них в 1926 р. був підступно вбитий Симон Петлюра.

⁷⁾ В. Іванис — Симон Петлюра — Президент України (Торонто, 5 Станиця Союзу Бувших Українських Вояків, 1952), ст. 119, 120.

М. МАТУЛА

СПРАГА

Прослався путь мов на долоні
Як вільна мрія в шир і вись,
По неба синій оболоні
Пливуть хмариночки кудись.

Пливуть, зростють, знову тають
Мережать тіні по землі,
То знов в титани виростають
Пливуть небесні кораблі.

О, як же прагне душа волі
Звестись й собі до тих висот,
Не знатъ, не чути земних болів
І нею створених турбот.

Г. А. НУДЬГА

УКРАЇНСЬКІ ДУМИ У ФРАНЦІЇ

(Закінчення)

Глибше розкрити обличчя жанру намагається сучасник А. Рамбо, згадуваний уже професор О. Ходзько у книзі "Історичні пісні України та пісні латишів з західної Двіни..."²³⁾. Це велика книжка, обсягом біля 300 сторінок, у якій відповідно до історичних періодів (дохристиянський період, Київська Русь, турецько-татарські напади, козацтво і боротьба з польською шляхтою) надруковано у перекладі на французьку мову віршами близько 100 пісень та 9 дум. Майже всі тексти дум і варіантів були взяті з книги "Исторические песни малорусского народа" В. Антоновича і М. Драгоманова, одна дума з Костомарова, кілька зразків пісень А. Метлинського та інших видань. До кожної пісні, ідучи за Антоновичем і Драгомановим, Ходзько додав історико-літературний коментар, хоча в окремих суттєвих питаннях він викладав свої думки. Україну він трактує як провінцію Польщі і це, мабуть, найсерйозніша вада його книжки, про що авторові говорили рецензенти в журналах "Киевская старина" і "Зоря". На відміну від усіх попередників Ходзько переклав віршами і намагається відтворити особливості української ритміки, стилю, хоча це йому мало вдається, зате зміст пісень і дум він передає досить точно.

Ходзько перекладав думи з українських збірників, знав (можливо і недосконало) українську мову, але в його перекладах трапляється чимало курйозів²⁴⁾. Коментарі до дум і пісень — особо-

ливо вразливе місце книги Ходзько. Коли б її автор уважніше поставився до тонкощів мови і перекладу та уникнув помилок — його робота мала б далеко більшу вагу.

Ходзько не може знайти засобів, щоб стилізувати французькою мовою дієслівні рими, йому, як і іншим авторам, надто важко передати здрібнілі форми слів, такі характерні для української пісні і думи. Не відчував він і деяких специфічних висловів ("битий шлях" — перекладає — "дорога, по якій їздить орда"). Але, як то кажуть, — поза всім цим — його переклади були на той час найточнішими і найповнішими. Книжка Ходзька сказала багато дечого не тільки рядовому читачеві, а й славістам про форму і зміст дум. Якщо Рамбо у своїй праці робив наголос на виясненні змісту і обставин появи дум за певних історичних ситуацій, то Ходзько своїми перекладами уже розкрив якоюсь мірою їх літературні якості, найважливіші прикмети поетики жанру (форму вірша, стиль і ін.). Але і після появи цієї книжки Франція все ж не мала добротних літературно-художніх перекладів українських дум. Це могли зробити тільки визначніші поети Франції, а їх на таке ніхто не спонукував, хоч українські історичні теми не без впливу пісень і дум розроблялися такими письменниками, як Проспер Меріме, В. Гюго, П. Дерулед ("Гетьман"), а окремі малюнки України зустрічаємо навіть у творах Жюль Верна та інших авторів.

Починаючи з 70-их років XIX ст. в курсах історії світових літератур французьких авторів

²³⁾ Les chants historiques de l'Ukraine et les chansons des Latches des bords de la Dvina occidentale... Traduits sur les textes originaux par A. Snodziko, Paris, 1879.

²⁴⁾ На це звернула увагу К. Грушевська. Див. ЗНТШ, т. 99, стор. 255.

все частіше і більше говориться ї про українських письменників. Якщо раніше про художню творчість українців говорилося головно у зв'язку з багатою народньою поезією, то тепер поруч неї завжди виступає Т. Г. Шевченко. Україна, — пише в "Історії сучасної літератури" К. Кур'єр, — "з усіх східних і західних слов'янських країн найбагатша народньою поезією". "Ця колиска народніх пісень" могла б мати і свою літературу, коли б знаходилася в інших політичних умовах. Та і в цих умовах вона має свого визначного письменника — Шевченка²⁵), творчість якого найтісніше пов'язана з народніми піснями і думами. Ось ця нова тема — Шевченко і народня пісня та дума — стає предметом обговорення французьких авторів, що писали про Україну в другій половині XIX ст. Кобзарі і думи, пише О. Дюран у своїй розвідці про Шевченка (1876) — відходять у забуття. А пісня і дума — "єдиний слід стародавнього геройчного віку", що зберігся в пам'яті народу, який "не володіє ніякою іншою мовою", крім своєї рідної, але й ту в нього відирають, називають нарічям. В розмові про Шевченка, українських кобзарів, пісню і думу в умовах 1876 року, коли готовувався Емський указ, не можна було обйтися питання становища українського народу і його культури. Ставчи в оборону покривденого народу, Дюран про голошує знаменні думки, що мова та ідеї народної поезії, — це та сила, яку ніхто ніколи не може збороти. Герої українських пісень і дум — це носії ідеї волі і незалежності, це керівники повстання проти панів і завойовників. Їх оспіували кобзарі, з цього джерела черпав поетичні сили Т. Шевченко, пісні й думи якого, як зауважує Дюран, "українці знають напам'ять" і співають разом з тими, які їм передали батьки.

У такому ж пляні про Шевченка говорить і В. Тіссо (1844-1917) французький письменник і журналіст, швайцарець за походженням. У 80-х роках він побував в Росії і на Україні і свої враження та міркування про ці краї висловив у великій книзі "Росія і Росіяни..." (1882), яка мала в Європі величезний розголос і витримала за перші півтора роки понад десять багатотиражних видань²⁶). В ній багато місця відведено українському фольклору, головно пісням і сатиричним творам, а поруч говориться і про Шевченка: "Натхненний кобзарськими думами, епопеями й народніми піснями — цією священною спадщиною народу..., великий національний поет Шевченко оспівав Україну в поезіях, які святим насінням волі розлетілися по просторах... степів". Все, що стосувалося України з книги Тіссо було окремо перекладено на італійську мову і опубліковано в Мілані²⁷). Дума і пісня у французьких виданнях 70-80 рр. розглядається як родючий

ґрунт, на якому зросла нова українська література, зокрема творчість Шевченка.

У 80-х роках французькою мовою з'явився, мабуть, тільки один прозовий переклад — "Дума про Марусю Богуславку", які подав Леон Сішлер як ілюстрацію при обговоренні українського фольклору і літератури в книзі "Історія російської літератури"²⁸). Його міркування про думи нічого нового не внесли до того, що було вже у французькій літературі, більше того, — дещо заплутували. Про думи він говорить як про "елегійні епічні твори", забуті в народі і, якщо ці твори продовжують ще жити, — то випадково у формі прозових оповідань з фрагментами віршів. Взагалі в цього автора були неясні уявлення про українську народну поезію і особливо літературу, яку він схильний розглядати як частину російської культури. Сішлер жив у Росії і звідти привіз у Францію окремі думки, на яких відбилися погляди офіційних реакційних сил імперії, до складу якої входила й Україна. Для багатьох читачів вони були дивними, особливо коли їх співставити з міркуваннями про українську культуру, "ніжну мову", якою писав Шевченко, і літературу — члена Паризької комуни Бенуа Мальона чи навіть того ж А. Рамбо.

Невдало виступив наприкінці XIX ст. з перекладами українських дум Ахіл Мільєн, провінційний поет і досить популярний етнограф та краєзнавець. Він постійно цікавився фольклором європейських народів, перекладав на французьку мову флямандські, грецькі, південнослов'янські пісні і публікував їх у збірниках. В одному з них²⁹) він подав три українські думи ("Смерть Федора Безрідного", "Невільницький плач", "Смерть бандуриста"), перекладені віршами з чітко окресленою строфою і з стилевими рисами, характерними для французької поезії романського типу.

Мільєн не мав ясної уяви про думи як жанр, тексти для віршованого переспіву він відібрав з книги А. Рамбо ("Невільницький плач" і "Смерть бандуриста") та О. Ходзька ("Смерть Федора Безрідного"), де вони також друкувалися або не повно, або з помилками, до того ж у Рамбо — в прозовому перекладі. Цим, очевидно, і слід пояснювати невдачу Мільєна — поета і етнографа³⁰), який, при уважнішому ставленні до перекладів, міг би зробити їх набагато кращими.

Після Мільєна, здається, ніхто³¹) у XIX ст.

²⁸⁾ Leon Sichler, *Histoire de la literature russe*, Paris, 1887.

²⁹⁾ Achille Millien, *Les chants oraux du peuple russe*... Paris, 1893.

³⁰⁾ Трохи докладніше про А. Мільєна можна прочитати в ЗНТШ, т. 99, стор. 256—259.

³¹⁾ Не раз згадується про думи і кобзарів у французьких словниках та енциклопедіях. На жаль, поруч добротних інформативних матеріалів там можна зустріти й курйози. У статті про Сковороду, надрукованій у "Великому універсальному словнику XIX ст." П'єра Паруса, можна прочитати, що "бандуристи" (рід українських труверів)

25) C. Courrier, *Historie de la Litterature contemporaine chez les Slaves*, Paris, 1879, стор. XVI.

26) Victor Tissot, *La Russie et les Russes*, Paris, 1882. Книга перекладалася на багато мов.

27) L'Ucraina — Kiew, Milano, 1899.

не робив спроби дати нові переклади "козацького епосу", яким французькі учени і літератори у другій половині того ж століття цікавилися більше, як англійські чи німецькі. Вивчення його йшло у зв'язку з зацікавленням історією "козацьких часів" на Україні, коли народ найенергійніше виявив свої прагнення до волі і незалежності. У зв'язку з цим чимало авторів (Рамбо, Дюран, Д. Авріль та ін.) в різній формі обговорюють питання становища українського народу, культури, мови у другій половині XIX ст., коли російський і австрійський монархи робили різні заходи, щоб придушити, асимілювати українську мову і культуру. Це, звичайно, стосується не тільки українського, а й інших народів, і коли Є. Єнс у 1883 р. давав заголовок своїй роботі: "Росія, розкрита за допомогою її народної літератури", то в цьому було і пряме і переносне розуміння питання. Народня поезія сказала багато дечого про народи Росії, в тому числі і про Україну. І на першому місці тут стояв український епос, думи. Хоча повністю красу і глибину змісту їх у XIX ст. французькою мовою не було розкрито, проте такі автори як А. Рамбо, та О. Ходзько уже були близько до цього. І якщо в першій половині XIX ст. французькі видання передруковували статті й переклади дум з англійських, німецьких чи польських джерел, то тепер думи вивчають в оригіналі, перекладають з науково підготовлених українських збірників (Антоновича і Драгоманова), а роботи французьких учених і літераторів стають джерелом для інформації і розвідок англійських, німецьких, американських, італійських авторів.

Треба сказати, що в справі популяризації дум і пісень у Франції велику роль відіграв М. Драгоманов, близький друг і порадник А. Рамбо, Е. Дюрана, Луї Леже, Б. Мальона та ін. Не раз він особисто спонукав декого з них до зацікавлення українським епосом, постачав добротний матеріял і давав кваліфіковані поради.

Що ж до перекладів, то їх у XIX ст. робили у Франції майже виключно ради наукових, філологічних, етнографічних інтересів. Художніх, поетично досконалих перекладів не було.

Наприкінці XIX ст. з науковою метою відбув кілька подорожей до Росії барон Де Бе (De Baye)³²⁾. Його цікавили етнографія та археологія східних земель і з цією метою він побував у Сибіру, на Кавказі, а потім і на Україні. Уже після перших відвідин України він був здивований силою і красою, образністю української пісні, яку він вперше близьче і конкретніше пізнав у селі Вишеньках на Київщині. Подальші подорожі по Україні принесли суцільне захоплення історією, етнографією, культурою, піснею і думою України. Барон скинув європейського капе-

ще й тепер вважають, що всі народні пісні України, окрім пісень військових та про кохання, — склав Сковорода".

³²⁾ Baron de Baye. Kiev. La mere des villes russes. Paris, 1903.

Справжнє прізвище Де Бе — А.-Л. Бертело.

люха, купив козацьку шапку в Полтаві і ходив у ній потім серед Петербурзької знаті, дивуючись, що на нього кажуть "хохол". Свої думки про Україну він виклав згодом у книзі "На Україні. Спогади з відрядження", що вийшла у 1903 р. в Парижі³³⁾). Де Бе приятелював з В. Антоновичем, М. Старицьким, В. Горленком, здається, був знайомий з Панасом Мирним та іншими діячами української культури, користувався їх допомогою, порадами. На відміну від його попередніх праць — книга "На Україні" відзначається грунтовністю знань фактів, з якими автор ознайомився на Полтавщині, Катеринославщині, Київщині і по новому їх осмислив. Де Бе займався головно етнографією України (для цього і був сюди відряджений), але в книзі говорить він і про географію, і про історію, і про народну поезію, кобзарів та думи України. При чому, на відміну від багатьох своїх попередників, він все це бере майже виключно "з науки", з того, що сам побачив і почув. На Харківщині, Полтавщині, Катеринославщині він зустрічав багато кобзарів і лірників, записував від них пісні та думи, фотографував і подав, поруч Шевченка, кілька портретів у своїй книзі. Барона Де Бе здивували своєрідна інтелігентність народу, тонкість думок, смаку (особливо жінок), гармонія і багатство кольорів народного мистецтва. Велике враження справили на французького учено-співці дум — кобзарі "визначні народні мистці", як висловився про них Де Бе у своїй книзі. Перебуваючи довгий час у багатьох селах і містах, він мав змогу переконатися, яка міцна єдність між народом і їх "пророками-кобзарями". Про них він пише з таким же пієтетом, як писав колись А. Рамбо, але власних перекладів українського епосу не дає. Проте Де Бе не перший з французьких авторів заговорив про вплив народних дум на творчість М. Гоголя.

У XX ст. дослідження української літератури, народної поезії, зокрема епосу зосереджується головно в Інституті слов'янознавства Паризького університету, в якому працювали або й тепер працюють такі визначні славісти, як Л. Леже, А. Мазон, П. Буйє, А. Мейе, А. Мартель, М. Шеррер та інші. Український епос лишається в центрі уваги авторів статей і більших розвідок про український фольклор. Вони друкувалися переважно у журналах "Слов'янський огляд" ("La Revue Slave") та "Огляд слов'янознавства" ("La Revue des études Slaves"). Так у одному

³³⁾ En Petite-Russie, Souvenirs d'une mission, par Le Baron de Baye. Paris, 1903.

ПРИВІТАННЯ

Вітаємо з одруженнем голову Головної Управи ОДУМу США Івана Ємця з Наталією Гусюк та бажаємо їм щастя, здоров'я й всього найкращого в їхньому подружньому житті!

ЦК ОДУМ-у та друзі одумівці

з них³⁴⁾ була опублікована досить простора, багата на факти і переклади українських пісень стаття І. М. Коделінського "Народні пісні на Україні", написана в науково-популярному пляні. Вона примітна тим, що автор час від часу звертав увагу на естетичні прикмети пісень і дум, на естетичне сприйняття їх народом. Поряд з історико-соціологічними міркуваннями тут зустрічаються розповіді про поетику української пісні, композиційні особливості, зв'язок образів з природою та ін.

Для українців, пише Коделінський, життєвий ідеал — воля, а ідеальний герой — козак, що бореться за неї. Це найбільш відбилося в історичних піснях і думах, які на погляд Коделінського, стали завмірати з ліквідацією козацтва.

Стаття Коделінського багата на свіжі матеріали, добре проілюстрована перекладами старих і нових пісень, але на її змісті відчувається вплив ідей польської шляхетської філософії, що у викривленому дзеркалі намагалася освітлювати деякі питання історії та історичної поезії України.

У цьому ж таки журналі в першому десятиріччі нашого століття було надруковано ще кілька статей про українське козацтво, українську культуру, а одна з них була цілком присвячена думам та історичним пісням. Маємо на увазі розвідку І. Понкре "Україна та її народні пісні"³⁵⁾, написану в традиційних для XIX ст. тонах і не без впливу загадуваних робіт А. Рамбо. Як і передні автори, Понкре спочатку чимало місця відводить для викладу історії козаків, які колись "втворили демократичну конституцію (!), типу якої не знаходимо в жодної слов'янської нації" (стор. 767). Героїчні подвиги козаків у боротьбі з навалою турків і татар, що загрожували усій Європі, породили "козацький епос" — думи, тобто "народні пісні, в яких увіковічилася історична легенда". В прозвому перекладі Понкре подає чотири думи: "Плач невільників", "Марусю Богуславку", "Самійла Кішку" та "Смерть козака". Виразного окреслення жанру, форми віршування і стилю тут не подано. Автор звернув увагу на реалізм дум і героїчні образи. Думи, як говорить Понкре, від епосу європейських народів, в тому числі й російських билин (у яких багато мітологічного) відрізняються реалізмом. Події в них реальні, як реальними ж виступають і герої, прості люди, вихоплені з життя народу. Хоч ця теза не була тоді новиною, але важливо підкреслити, що на ній було наголошено у статті, завданням якої ставилося ширше спопуляризувати українську поезію в нових умовах європейського культурного життя. На початку XX ст. у Франції про Україну уже знали далеко більше,

як п'ятдесят років тому. Чимало народніх і літературних творів було перекладено на французьку мову, а в 1905 році, не без впливу революції в Росії, відомий славіст професор Луї Леже почав читати курс української мови і літератури в "Колежі де Франс". Про українську літературу і епос ще виразніше починають говорити, як про мистецтво демократичне (про це говорив ще А. Рамбо), наповнене здорововою кров'ю народу.

Другою характерною рисою дум, на думку Понкре є героїзм. Його захоплює нескореність героїв, стійкість, яка валить з ніг саму смерть. В цьому пляні він виділяє думу про Самійла Кішку, "одну з популярних і драматичних у репертуарі кобзарів".

У розвідці Понкре мало нового, вона також мала популяризаторське завдання і, виконуючи його, автор тільки відтінів деякі найважливіші риси дум та історичних пісень (реалізм, героїка, сила традицій кобзарських і т. ін.). Переклади дум Понкре зроблені виключно для ілюстрування викладу змісту роботи, в них не відбилися навіть такі характерні риси дум — як своєрідна форма віршування і стиль.

Аж до 1921 року у Франції, де з'явилося чи не найбільше статей і розвідок про українські думи, не було художніх перекладів українського епосу. Переклади Ходзька, зроблені у 70 роках, були єдиними, з яких французький читач міг конкретніше уявити найхарактерніші прикмети жанру і поетики дум. У 1921 році вийшла в Парижі "Антологія української літератури" з передмовою професора М. Мейв³⁶⁾. Перша частина антології заповнена перекладами різних жанрів українського фолклору. Тут надруковано думу про трьох братів Азовських (не повністю) в добре оформленому художньому перекладі невідомого автора.

Якийсь час переклади українських дум і робіт про них майже зникають зі сторінок французьких видань. Про них тільки згадується у статтях окремих учених і письменників (Р. Тісеран, Луї Арагон та ін.). Та ось у 1947 році з'являється книга, яка стала немовби підсумком всього того, що зроблено майже за сто років у справі вивчення і популяризації українського епосу. Маємо на увазі книгу "Українські думи. Козацька епопея", яку підготувала співробітник Інституту славістики і викладач української мови в Парижі Марія Шеррер³⁷⁾. Це збірник українських дум, в якому надруковано також переднє слово, велика розвідка М. Шеррер про думи та чимала бібліографія робіт різними мовами про український епос. Тексти дум (18 сюжетів) надруковані паралельно українською і французькою мовою у перекладі М. Шеррер. Підкреслимо, що тут

³⁴⁾ I. M. Kodelinski, La chanson populaire en Petre-Russie. La Revue Slavie, Paris, 1906, I, N 3, pp. 381—388; t. 2, N 1, pp. 109—116; N 2, pp. 282—286, 1907; t. 111, N 1, pp. 131—137; N 3, pp. 394—401; N 6, pp. 852—858.

³⁵⁾ J. de Ponteray, L'Ukraine et ses-chansons populaires, "La Revue Slave", Paris, 1907, t. IV, N 6, pp. 767—781.

³⁶⁾ Anthologie de la Literature Ucrainienne... Paris, 1921.

³⁷⁾ Les Dums Ukrainiennes, Epopee cosaque. Textes ukrainiens et traductions intégrales introduction et notes. Par Marie Cherrer..., Paris, 1947. Рец. М. Гресько, Українські думи на землі Франції, журн. "Пропор" 1962, ч. 9, стор. 89—91.

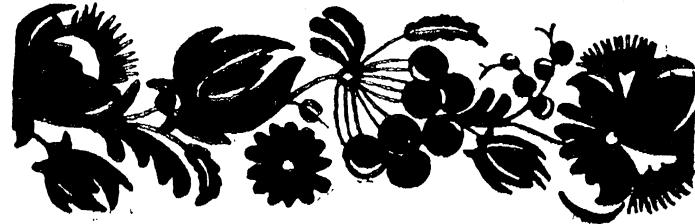
Т. МАТВІЄНКО

**

Я зійду на човен, опущу весло,
 Розіб'ю люстерко — заблищаєтъ скалки.
 А на серці ясно, так ще не було:
 Ясно так на серці, хоч збирай голки!

Попливу по річці — синя осока
 В синім надбережжі вклониться мені.
 Ніби ненароком, опаде рука
 Просто до червінців, що горять на дні.

Глибоко-глибоко. Може це крізь сон?
 Хто їх там розсипав? Чи мені дістать?
 Дерева зітхають, слухає затон
 І медяно пахне тепла сіножатъ.

дум, підготовлене і видане за межами слов'янського світу.

Тепер французькою мовою перекладено вже 27 дум (майже все найкраще!), з них деякі ("Маруся Богуславка") перекладалися більше як п'ять разів. "Плач невільників" перекладено чотирима авторами, по три переклади мають "Дума про трьох братів Азовських", "Самійло Кішка", "Олексій Попович", "Смерть бандуриста", "Федір Безрідний" та ін. Ці думи відзначенні французькими дослідниками як найдосконаліші і найдраматичніші. Закладені в них ідеї — вічно живі й діючі, а мистецтво викладу — досконале. Реалізм дум, ліризм і драматизм, зв'язок з життям, патріотичними настроями народу, як пишуть дослідники, надають українському епосу тих особливостей, що підносять його над епосом деяких інших національностей.

Французькі критики й літератори, виховані на досконалих зразках рідного художнього слова, виявили постійне і тривке зацікавлення піснями й думами України і, безперечно, багато зробили в справі популяризації їх у Європі. Нас дуже радує, що й тепер у Парижі ведеться робота по підготовці великого корпусу українських дум французькою мовою.

м. Львів

(Народня творчість та етнографія,
 ч. 5, 1965)

вперше з'явилися французькою мовою думи побутового змісту ("Вдова", "Брат та сестра"). У виданні опубліковані також портрет кобзаря Кравченка (робота худ. Сластиона) та зразок нотного запису мелодії дум. Це перший збірник дум французькою мовою, до того ж підготовлений зі смаком і знанням справи, з повагою до "козацьких поем", які М. Шеррер відносить до кращих зразків світового епосу, до творів, "принятих глибоким поетичним чуттям". Знання української мови, літератури, грунтовна обізнаність з дослідженнями про думи — були основною запорукою успішної роботи М. Шеррер. В монографії, поданій на початку збірки, М. Шеррер докладно обговорила такі питання, як історія терміну "дума", вивчення цього жанру, історичні умови, за яких виникли думи і т. ін. При цьому розглянуто найважливіші розвідки і публікації українською, російською, польською, французькою та іншими мовами. Питання обговорені без полеміки, з сувереною науковою об'єктивністю викладу фактів, і з любов'ю до об'єкту дослідження. Найвразливішим місцем цієї розвідки є брак аналізу особливостей поетики жанру, мови і стилю, що, звичайно, французькому авторові не легко було зробити. Та особливості українського епосу французький читач легко може собі уявити, перечитавши добротні, точно і з певним художнім тектом перекладені, скористаємося висловом Шеррер — "славні українські думи". Їх аж ніяк не можна порівняти з будь-якими попередніми перекладами. Це новий етап в освоєнні французькими авторами такого незвичайно тяжкого для перекладу жанру. Марія Шеррер проникла в "секрети" жанру і добре відтворила природу нерівноскладових віршів, їх ритмічну основу, відчула і частково передала символічні засоби, паралелізми, заспіви, кінцівки і частково — словесні стильові засоби.

Вдало перекладені думи "Самійло Кішка", "Олексій Попович", "Втеча трьох братів з Азова", "Три брати Самарські", "Козак Іван Коновченко", "Брат та сестра", "Вдова" та "Маруся Богуславка".

Звичайно, що при цьому не обійтися без неточностей і "огріхів" різних відтінків, на які частково вказував уже автор єдиної рецензії на цю книгу М. Гресько. Перекладачу не легко було знайти адекватні французькі слова і вислови для передачі рядків, у яких зустрічаються здрібні форми епітетів, тавтологічні вислови, поетичні ідіоми і т. ін. Треба сказати, що перекладач не намагався їх передати дослівно, а шукав відповідників у рідній мові. Це хороша риса перекладів. Але при цьому з'явилися у французьких перекладах такі рядки і вислови, що не завжди точно передають зміст або емоціональний настрій розповіді. Але все це — дрібні "промахи", які, до речі, зустрічаються в книзі не так часто. Тим часом збірник підготовлений М. Шеррер, напевно буде доповнюватися і удосконалюватися, щоб дати найкраще видання українських дум мовою Вольтера, Бальзака, Ромен Роллана. А поки що — це найповніше і найкраще видання

ГРИГОРІЙ КИТАСТИЙ

Григорій Китастий народився 17 січня 1907 року в козацькій родині в місті Кобиляки на Полтавщині. 1930 року він закінчив Полтавський Технікум і склав іспити до Київського Музично-Драматичного Інституту імені Миколи Лисенка. В 1935 році найкращі капелі бандурристів України — Полтавська і Київська — об'єдналися в одну капелю. Григорій Китастий став постійним членом капелі як концерт-майстер, а з 1937 року як заступник мистецького керівника капелі.

За окупації України німцями в Києві створено капелю бандурристів імені Тараса Шевченка. Керівником її став Григорій Китастий. Від того часу життя Ювіята тісно пов'язане з Капелею Бандурристів. Капела під його керівництвом дала багато концертів в Україні, у всіх державах Західної Європи, США та Канади. Григорій Китастий керував Капелею й рівночасно працював над новими композиціями. Він відомий як добрий композитор з усіх жанрів: ліричного, жартівливого, мінорного і героїчного. Багато віршів наших поетів-сучасників, Гр. Китастий поклав на музику. Віртуоз-бандуррист та композитор Григорій Китастий мешкає в Чікаго, керує ансамблем бандурристів ОДУМ-у та бере активну участь в громадському житті українського Чікаго.

Іван МАРУСЕНКО

ДО 60-РІЧЧЯ ГРИГОРІЯ КИТАСТОГО

*Чарував ти піснею свою
І на струнах ніжних вигравав,
Ти тужив за рідною землею,
Її славу й велич оспівав.*

*Про борню безстрашного народу,
Що зростав у громах лютих бур,
Про його потоптану свободу
Говорив ти голосом бандур.*

*Про князів співав ти вічну славу,
Про народ, що долю здобував,
Про його омріяну державу,
Незалежність, волю і права.*

*Хай звучать твої натхнені струни,
Хай лунають, кличуть нас пісні.
Вічні в нас козацькі душі юні,
Нам ніякі грози не страшні.*

*I коли в догідню годину
У похід рушатимуть полки,
За свою безсмертну Україну
Як один повстануть козаки.*

*Ти сьогодні батьківщині служиш,
А коли настане зриву час,
Всі твої пісні палкі та дужі
Поведуть, мов прапор гордий, нас.*

*****

АВТОРИ, ТВОРИ ЯКИХ ГРИГОРІЙ КИТАСТИЙ ПОКЛАВ НА МУЗИКУ:

Тарас Шевченко — Гомоніла Україна, Грай кобзарю, Про Запорожську Січ та Віtre буйний. Іван Багряний — Вперед сини народу (гімн ОДУМ-у), Ми об'їхали землю навколо (марш ОДУМ-у), Вставай народе, Марш Україна, Пісня про Тютюнника, Марш поляглих та Вперед соколи. Олександр Олесь — Нас ждуть. Михайло Ситник — Лебеді. Яр Славутич — Карпатські січовики, Наши будні — розгорнена книга (марш ОДУМ-у), та Дума про Кемптен. Андрій Малишко — Прощання та Віс вітер по траві. Юрій Буряківець — Задніпрянка та Оксана. Катерина Перелісна — Йдуть дівчатка і хлоп'ятка (марш). Константин Даниленко-Данилівський — Дума про Петлюру. Н. Калюжна — Нагадай, бандуро. С. Кандиба — Сто років. Олекса Гай-Головко — Пісня про Америку. Ольга Лубська — Ти слухаєш, Дніпре. Ганна Черінь — Любисток. Анатоль Юриняк — Богданова слава. Борис Олексandrів — Колискова. Іван Овечко — Не плач Україно. Олександр Підсуха — Як давно.

Музичні твори: Гомін степів України, Львівські фрагменти, Сюїта, Горлиця, Музичний момент, Турбайське повстання, Дума про Сагайдачного, та інші.

З релігійних: Свята Літургія.

ЙІШЛИ НА УМАНЬ ГАЙДАМАКИ...

(Скорочено)

Черкащина — Шевченків край. Тут під впливом баченого, почутого і пережитого формувалися його людська особистість, його світогляд.

Ще в дитинстві почув Тарас про велику сусільну подію, яка відбулася за сорок шість років до його народження — народнє повстання проти гніту і насильства польської шляхти, відоме в історії під назвою Коліївщини. Центром цього повстання, його кульміаційним пунктом була Умань.

Її поет згадує у своїх творах, як символ незламного духу борців, що живе в народі і зріс для нових виступів. Так у вірші "Холодний Яр" (1845 р.), звертаючись до "нових катів", "людоїдів лихих", Шевченко попереджає:

*Не сховаетесь! Над Яром
Залізняк витає
І на Умань позирає,
Гонту виглядає.*

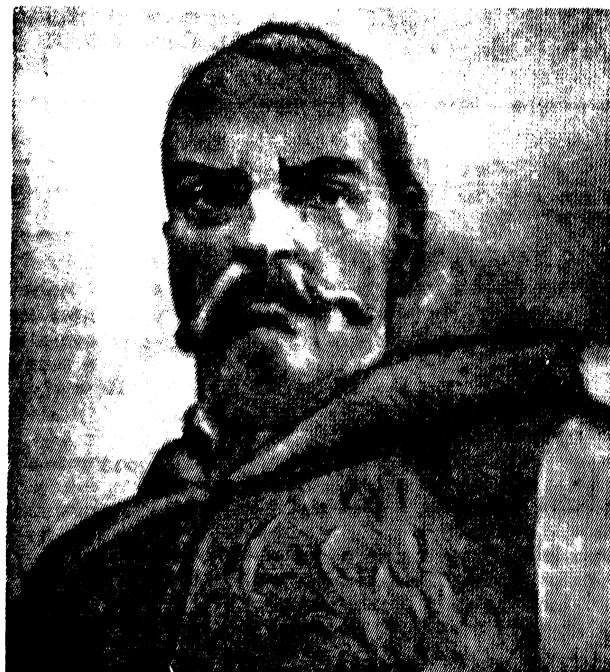
Шевченко писав про минуле, щоб будити громадянську свідомість своїх сучасників, примусити їх поглянути на життя очима видатних предків, зрозуміти своє призначення, підтримати в них віру в досяжність мрії про краще майбутнє.

Одним з найвидатніших творів Т. Шевченка є рання романтична поема "Гайдамаки". Умань і те, що тут відбувалося, займають у творі чільне місце. Гайдамацький рух охопив усю Правобережну Україну, але метою походу повстанців була Умань, де польсько-шляхетську фортецю мав охороняти полк надвірного козацтва. Сюди, в Уманське укріплення, збігалося польське панство та місцеві дідичі, шукаючи схову і захисту від гніву народного. Епіграфом до останнього розділу поеми Шевченко взяв слова із народньої пісні: "Хвалилися гайдамаки, на Умань ідути: "Будем драти, пане-братье, з китайки онучі".

Головна дійова особа в поемі — повсталій народ, саме він із свого середовища висуває керівників, таких як Неживий, Швачка, Журба, Гонта та Залізняк.

Трагічний і героїчний образ Гонти особливо близький Шевченкові. Іван Гонта, як відомо, особа історична. Народився він у селянській сім'ї в с. Розсішках на Уманщині, був людиною письменною, добре читав і писав по-польськи і служив старшим сотником в Уманському полку надвірних козаків, охоронців маєтностей Потоцького.

Вероніка Младанович, по чоловікові Кребс, дочка тодішнього уманського губернатора, розповідає про побут, порядки, що панували серед надвірного козацтва тощо. Зокрема, вона зазна-

Іван Гонта

чає, що, відпочиваючи після занять, козаки співали українських дум. Одного разу губернатор Младанович почув, як вони співали думу про Богдана Хмельницького і суворо попередив полковника Обуха. Цей факт характеризує настрої надвірного козацтва. Гонта та його побратими не забули свого покривдженого народу і у вирішальну годину не пішли проти повстанців, а приєдналися до них у боротьбі із шляхтою.

Вдумаймося у становище героя! Воно було на багато складніше, ніж у тисяч інших гайдамаків. Щоправда, всі повстанці, беручи свячений, напризволяще залишали свої сім'ї та оселі. А Іванові Гонті для того, щоб перейти на бік гайдамаків і стати їхнім ватажком, з самого початку, не залежно від того, чим закінчиться виступ проти панів, треба було поставити на карту своє життя, відмовитись від будь-якої надії на майбутнє особисте щастя. Цим кроком він добровільно в ім'я спільноти справи позбавив себе сім'ї і того душевного спокою, без якого людині неможливо жити. Він, вірний присязі, зважився на бівіство своїх синів, народжених католичкою.

Читач не осуджує героя за його вчинок, бо бачить, чого він коштував Гонті. З хвилюванням і глибоким співчуттям стежимо, як самотній Гонта пізно ввечорі ховає своїх синів:

*Поніс Гонта дітей своїх,
Щоб ніхто не бачив,
Де він синів поховає,
І як Гонта плаче.*

Трагедія Гонти у поемі психологічно вмотивована: спочатку він на службі у шляхти, навіть поріднився з нею, тому й перехід його на бік повстанців вимагає особистих жертв. Гонта йде на них, бо над усе для нього тепер батьківщина,

Крім того багато обробок народніх пісень в основному для капелі бандурристів, а також для солістів та ряд творів для фортепіано, як прелюдії та інші форми.

рідний покривдженій народ, його майбутня до-
ля.

В сучасній науці панівною є думка, що на-
справді Іван Гонта своїх дітей не убивав, а Шев-
ченко розповів про цю подію так, як чув од лю-
дей.

Чи ж бачив Шевченко на власні очі ті місця,
де відбувалася дія?

Поет змалював їх так, ніби їх знов: базар —
як центр уманських подій, школу базиліян, де
учились діти Гонти і яка справді містилася неда-
леко від базару, криницю, в якій школярів "жи-
вих поховали". Ось як Гонта ховає своїх дітей:

*А хто такий
У чорній киреї*

*Через базар переходить?
Став, розрива купу
Ляхів мертвих; шука когось.
Нагнувся, два трупи
Невеличких взяв на плечі
І, позаду базару,
Через мертвих переступа,
Криється в пожарі
За костьолом.*

За жигтя Шевченка ще зберігалися і вали, і
частоколи, і згадувана в поемі криниця. Можли-
во Тарас Григорович був тут під час козачку-
вання і бачив усе це.

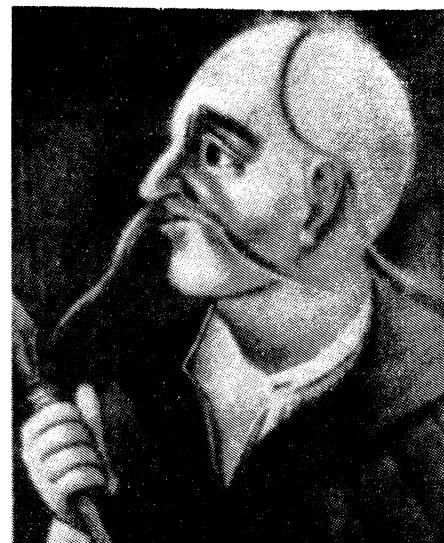
Костянтин ШЕПТИЙ

Микола Петренко

ПОРТРЕТ ІВАНА ГОНТИ

Їх, ось таких "страхітливих"
портретів, придворні мальярі ви-
готовили багато, щоб люди ді-
вилися і жахалися, який то ве-
ликій розбійник — Іван Гонта.
Тоді створено і легенду про те,
що Гонта зарізав двох своїх ді-
тей.

Один з портретів зберігається
у Варшаві, другий — у Львові.

*...Тоді Гонту четвертували
І розвіяли попід хмари.
Тільки ж бачать магнати: мало
Гайдамаці такої карі!
Бо зросла із посіву слава,
Бо розквітла з посіву пісня.
— Гей, — шляхетська гуде Варшава, —
Доки нам тих облизнів їсти?
Ми гасили пожар пожаром,
Ми платили за кров криваво,
Так знайдеться й на пісню кара,
Переможе неслава славу!..
Сорок діб мальярі придворні
Малювали по волі панській
Чорні лиця і руки чорні,
Оселедець і вус козацький.
Ніж у правій, а спис у лівій,
Крапля крові з ножа стікає,
У зінницях червоний півень,*

*А на ший хреста немає...
— Страшно!
— Млосно!
Ганебно, пробі!
— Ось така йому слава буде!
Змалювати, стонадцять копій,
Розіслати по всіх-усюдах!..
Та чи знати могли в столиці,
Як зустріне його Вкраїна?
Гонту ставили на божниці,
Опускалися на коліна,
Присягали на гнів кривавий,
Пекло кар на панів благали.
Так побила неславу слава,
Так ще більшою слава стала.
Гонта зводився поза хмари —
Спис у лівій, свячений в правій;
Буде помста і буде кара!
Буде, діти, навіки правда!*

Юрій КОВАЛЬ

ЩАСТЬЯ

Феєричний етюд

Ти сказала:

— Ходімо по щастя.

— Куди? — відповів я здивовано.

Ти сказала:

— Не знаю. Мені невідома його адреса. Але я знаю, що воно є, що воно десь між нами і що його треба шукати...

— Хіба те, що ми вдвох — не щастя? — відповів я ображено.

Ти сказала:

— Щастя. Велике щастя. Але я відчуваю, що воно лише частина іншого. Лише мізерна крихітка того щастя, яке треба шукати.

— Гаразд, — відповів я. Твоя дорога й моя дорога — одна дорога...

І ми пішли у мандри по щастя.

Ми вмивалися холодною вранішньою росою і витиралися гарячим сонцем.

Ми їли, що слала доля, і запивали голубим повітрям.

Ми ніде не спинялися.

Як лебеді по воді, спливали місяці.

Як лебеді по воді, вони були різні.

Білі.

Чорні.

На нашій путі зустрілась людина.

— Хто ти? — запитали ми.

Людина сказала:

— Оптиміст? А ви хто?

Ми відповіли:

— Закохані.

— О! — зраділа людина. — Куди простуєте?

— Шукаємо щастя, — сказали ми.

— Чудово! — вигукнула людина. — Як це не зрозуміло і як геніально, що ви шукаєте щастя!

Я допоможу вам.

— Ми будемо вдячні, — відповіли ми.

— Щастя навколо вас, — сказав оптиміст. —

Щастя — це ви самі. Щастя, що ви закохані.

Щастя вже те, що ви шукаєте щастя, щастя, що

ви у вічному русі, в пошуках, що ви у вічному

вирі протиріч. Щастя — це сума бажаних побажань, кристалева будівля з найфантастичніших

мрій і найреальніших хотінь. Щастя — це все.

І все — це щастя, — закінчив оптиміст могутнім акордом.

Ми, зачудовані, мовчали.

— Ви настільки ласкаві, — схаменулися потім,

— наскільки жертовні, що ми не знаємо, як і віддячити вам за вашу увагу...

— Не варт турбуватися, — спалахнув ніяког

вістю оптиміст. — Я віддячений уже тим, що мав нагоду допомогти вам.

— І все ж...

— Ні-ні, що ви, щасли, щасли вам, доле!..

Ми залишилися самі.

— Ти задоволена? — запитав я.

— Так, — відповіла ти. — Дуже. Це якраз те, що мене хвилювало. Але...

— Знову "але"? — здивувався я.

— Так, — сказала ти, — знову, — і очі твої заблищали від напруження думки, а брови зійшлися докути і зламалися на перенісці, мов птахи на вильоті. — Розумієш, коханий, та добра людина дуже гарно окреслила щастя, дуже чітко визначила його, але вона забула про одну дрібничку. Та людина не відповіла на наше питання, як же всетаки відшукати те гарно окреслене і чітко визначене щастя. Як взяти його на руки і пригорнути до себе.

Я замислився.

— Ти маєш рацію.

— Отже...

— Ми знову підемо по щастя, — підхопив я. І ми пішли.

Ми йшли, аж поки знову не зустріли людину.

— Хто ти? — запитали ми.

Людина сказала:

— Песиміст. А ви?

— Закохані, — відповіли ми.

Людина кисло скривилася.

— І куди, власне, проти ночі?

— По щастя, — сказали ми, — ми шукаємо щастя. Чи не домогли б ви нам знайти його?

— Допомогти? — засміявся пессиміст. — У чому допомогти? У вашому безглазому борсенні? Тут я бессильй! І ніякі сили не допоможуть знайти те, чого нема. Щастя не існує. Щастя — пустий звук, щастя — це мильна бульбашка, яка лопається від першого ж дотику.

Більше ми нічого не чули. Кинулись бігти від нього.

Свистів у вухах вітер, і тікала з-під ніг дорога. Ми зупинилися там, де, окрім землі і неба, не було нікого.

— А що ж тепер? — запитала ти.

— Підемо по щастя, — відповів я.

— Ти хороший, — сказала ти і вдячно потиснула мою руку.

Ми пішли.

А коли на своєму шляху зустріли людину, то хотіли її обминути.

— Хто ви? — запитала людина.

— Закохані, — відповіли ми з приреченим виглядом.

— А куди чимчикуєте?

— Ми шукаємо щастя.

— Ща-а-стя-я, — протягla людина. — Що ж, вітаю, вітаю. Це така річ, що я, власне кажучи, наприклад... Бачите, я теж колись ходив по щастя...

— Знайшли??!

— Та як вам сказати... — почухала людина потиличкою. — У всяком разі, можу дещо порадити. Я, звичайно, не претендую, щоб мої слова та стали керунком до ваших, так би мовити, подальших дій. Але, якщо зацікавитесь, можете взяти їх до уваги, можете, якщо знайдеться, використати. Знаєте, я вважаю, що щастя шукати не треба. До кого слід, воно приходить саме, без запрошення. Щастя — це будні. Те, чим ми живемо, і я... Але, перепрошую, я, мабуть, затримую вас, ви поспішаєте... Хе-хе, розумію... Сам колись був молодий. Молодість завжди нетер-

пляча. Може, це й добре... Ну, бувайте здоровінькі...

І ми пішли.

Ніхто не міг сказати, скільки нам ще доведетьсяйти, і чи взагалі коли-небудь ми дійдемо до мети.

Але ми йшли.

Там, де земля і небо сплітаються в обіймах, ми побачили чорну крапку. На тлі нескінченних пісків вона дивно вирізьблювалась, і ми пішли просто на неї. Крапка росла-виростала і перетворювалася у грудку. Тепер вона скидалася на почорнілий пеньок. І, лише підійшовши впритул, ми побачили, на превеликий подив, жінку.

Вона сиділа, підгорнувши під себе ноги і, нічого не помічаючи, розгойдуvalа на руках якийсь згорток.

— Що ти тут робиш? — запитали ми.

Жінка підвела голову.

— Я вигойду щастя, — сказала стомлено. Ми вражено оніміли.

— Що ти сказала?

— Я вигойду щастя, — повторила жінка.

Якби вона сказала, що купається чи літає, то й тоді ми були б менше здивовані.

— Яке... щастя?

Жінка повела поглядом:

— Ось це.

— Але ж це пустеля, — розчаровано гукнули ми.

— Для вас, — відповіла жінка. — А я бачу тут щедру родючу землю. Я бачу тут замріяні села і пишні міста. Он там протікають ріки, дзеркаляться ставки і озера. Тут шепочуть гаї, вгинаноються від збіжжя лани і крислаті сади гостинно запрошують під свої намети натомлених подорожан.

— Жінко, — сказали ми. — Ми дуже довго ходили і дуже багато приглядалися. Мабуть, гострота наших очей притупилася часом і простою. Пробач, але ми нічого не бачимо. І тут нам, мабуть, ніхто не зарадить. Краще скажи, як ти вигойдуєш щастя? Для кого і чи щаслива ти сама?

— Так, — відповіла жінка. — Я щаслива. Щасливішою уже не знайдете. Щастя вигойду для всіх і, звичайно, для себе. А щастя моє таке...

Вона розгорнула згорток — і ми побачили глибокі чисті очі немовляти.

— ???

— Ви розчаровані, — спокійно сказала жінка.
— Не заперечуйте, я бачу. Ви чекали бозна-чого і бозна-чого шукали. Тому не дивно, що ви помітили тут безплідну пустелю, а не помітили щедрої родючої землі. Ви помітили тут сипучі піски, а не завважили гаїв, садів і озер. А вони будуть тут. Навіть уже є. Власними руками я вигойду їх. Я вигойду майбуття цього занедбаного краю, а заодно і його та своє щастя.

По цих словах жінка схилилася до дитини і вже не звертала на нас ні найменшої уваги.

— Жінко, — сказали ми. — Тобі самій, мабуть, нелегко вигойдувати щастя. Дозволь помочи тобі. Ми також хочемо щастя...

Свята РУДНИЦЬКА

СИНОВІ

На мить суворість мружить очі,
Лягає зморшка на чолі,
І ти пригадуєш охоче,
Що став господарем землі.

Ти став дорослим. У безкрайм
Іще нема твоїх заслуг...
...А нині теж відповідаєш
За все, що діється навколо.

Тобі — долати перешкоди,
Тобі — не гнутися в біді
І долю цілого народу
Ділити в славі і в труді.

Як заманеться в тихий вечір
Пірнути в пающи весни,
Ти не складай на інші плечі
Своєї частки справ земних.

З незвички страшно: грім і пlesкіт,
Вітри і пил нових доріг,
Тобі здається: цілий всесвіт,
Важкий, тобі на плечі ліг.

Нічого, синку, звикнеш трошки —
Сміливо підеш по землі.
Зображені, чого так рано зморшки
Лягли у мами на чолі.

**

Щасливий день надій і звершень
Минув, і знов спадає ніч...
А там, дивись, з-за лісу вершник
Майні на жовтому коні.

Скуйовдить вітер пишну гризу, —
Посипле листя в срібло рік...
Нове зерно загорнути в ниву,
Поллється з стиглих яблук сік.

I знову день, і ніч, і осінь
Дощем холодним пропливє,
Затъмарить все, що квітло досі,
Укрис снігом все живе.

Не підганяй крилатих коней,
Їх буде важко зупинити...
Відходять дні за срібні гони,
І колись така настане мить,

Коли змарнє сонце в небі,
Не буде вабити краса,
Коли для інших, не для тебе
Засяють зорі в небесах.

Тому радій, що небо синє,
Що жито хилиться густе...
Радій всьому, що буйно нині
Веселим килимом цвіте.

Арт БУХВАЛЬД

В. ДУБИНА

Чому батьки не можуть розв'язати задачі

Останніми роками було багато дискусій про американську систему шкільної освіти, і кожен по-своєму пояснював, чому Джоні не вміє рахувати. Проте я знаю, чому Джоні не вміє цього робити: це тому, що його батьки не можуть дати ради шкільним завданням. В старі добре часи, коли ще не було "сучасної математики", школяр виконував завдання дома, а батьки виправляли помилки, ганили або хвалили його. Але тепер завдання стали такі, що ані учень, ані його батьки не уявляють, як їх розв'язувати.

Ось вам приклад. Приходить моя донечка і каже: "Мені треба відняти 179 від 202".

— Ну то й що? — питаю я. — Напиши стовпчиком 202 над 179.

— А що мені робити з десяткою?

— Якою ще десяткою?

— Десяткою, яка йде за 202.

— Мене не цікавлять десятки, які йдуть за 202. Бери і віднімай 179 від 202. Позич один десяток і віднімай: дванадцять відняти дев'ять залишиться три, дев'ять відняти сім, залишиться два, разом 23.

— Нас так не вчили. Ми мусимо користуватися десятками, десяток — це основа системи рахунку.

— Гаразд, але відповідь все одно буде 23.

— А як ти про це довідався?

— Я відняв дев'ятку від дванадцяти і сім з дев'яти десятків.

— А наша вчителька каже, що не можна позичати, коли нема чим віддавати.

— Ось я зараз телефоную до твоєї вчительки і довідаюсь, як вона віднімає 179 від 202.

Я пояснив вчительці, що ми маємо деякі труднощі у розв'язуванні домашнього завдання. Учителька була дуже мила. "Це зовсім просто, сказала вона, — двійка у правому стовпчику показує число одиниць. Ноль — це ноль десятків. Двійка зліва — число сотень. Отже, маємо дві сотні, ноль десятків і дві одиниці. Почнемо з сотен. Одна сотня — це десять десятків. Переносямо 10 в колонку десятків. Тепер маємо десять десятків, але віднімати в колонці одиниць ще не можна. Ще раз перегрупуємо числа. Перенесем десятку в колонку одиниць. Тепер маємо 9 десятків і 12 одиниць. Ви зрозуміли все?

— Та що тут не розуміти? Все ясно. Але чи можна поставити вам чисто особисте запитання? Адже у відповіді все одно буде 23?

— У цьому випадку так. Але, якщо ви будете працювати в іншій системі обчислення, відмінній від десяткової, то і відповідь буде інша.

Я повісив слухавку і проковтнув пригорщ аспірини. Тут мене застукала жінка.

— Скільки таблеток ти з'їв? — грізно запитала вона.

— Я проковтнув сім, а потім взяв ще п'ять,

З РАДА

Розмовляє липа із ялицею,
Каже: "Вітер покохавсь з травицею".

А травиця вітрові всміхається,
До землі низенько нагинається.

Чи то правда? — липа запиталася,
Що травиця з вітром цілувалися?

А ялиця дме сердито губоньки:
— Зрадив він мене, моя голубонько!

С. РИНДИК

КУЛЬТУРНА ДРАМА

Каже друг мій: "Оптимісте!
Намотай собі на вус,
Що тебе й мене поїсти
Всі плянують комуністи —
Пекін і Союз".

— "Не біда", кажу: "козаче!
Всі ми в давній давнині
Іли близжніх по-звірячи,
Бо були дурні.

А модерні канібали
Поїдять культурно нас:
Щоб здійснити ідеали
Пролетарських мас,
Будуть Марксом начиняти,
Ленінізмом смарувати,
Мав-Це-Тунгом затовчуть,
Аж тоді спечуть,
Як наказує програма,
І з'їдять за кусом кус.
Буде це культурна драма,
Намотай на вус!"

ПРИКАЗКИ

Боягуз називає себе обережним, а скупар —
ощадним. (Латинськ.)

Завтра часто буває найтяжчим днем у житті.
(Еспанськ.)

Достигли плід падає сам, але він не падає в
рот. (Китайськ.)

"Колись", "на цих днях" — це значить ніколи.
(Англ.)

Вулицею "Пізніш" приходять на майдан "Ніколи". (Еспанськ.)

але заради всього святого не примушуй мене ра-
хувати, скільки це разом буде.

(З англійської)

КОНЦЕРТ ТВОРЧОСТИ ГРИГОРІЯ КИТАСТОГО

15 квітня 1967 р. в Чікаго величаво відзначено концертом 60-ліття композитора-бандуриста Гр. Китастого, творчість якого поставила його побіч наших великих кобзарів, як Остап Вересай, Кучерепа-Кучеренко, Гнат Хоткевич — творців скарбу української нації.

В Громадському Комітеті для відзначення 60-ліття Гр. Китастого одумівці мали важливі обов'язки: Олексій Коновал був секретарем і головою пропагандивної секції, Олексій Пошиваник — імпрезовим, Данило Завертайло фінансовим і організаційним реф., Дмитро Грушецький — пропаганда. Одумівці роздавали летючки під церквами, розставляли афіші, листовно повідомляли про концерт, продавали квитки, ансамбль бандуристів ОДУМ-у ретельно готовився до виступу, Галина Довгошия була конферансом. На бенкеті філія вручила Гр. Китастому чек на 50 доларів, як подяку за його працю в філії.

Концерт, на якому було присутніх понад тисячу осіб, відкрив від Громадського Комітету Олексій Коновал, бо голова Комітету — адвокат Ілля Мула, хоч і був у залі під час концерту, через простуду не міг відкривати. Тисячово привітали Гр. Китастого, як згадано у вступному слові: ЦК ОДУМ-у, Головна Виховна Рада та Товариство Одумівських Приятелів в Нью Йорку, хор "Дніпро" з Міннеаполісу, ансамбль бандуристів ОДУМ-у з Торонто, літературний критик Анатоль Юрінський, поет-журналіст Іван Овєчко віршем, Іван Марусенко з Міннеаполісу, Корсунські, організації Монреалю, Канада: УРДП, СУЖЕРО, ОДУМ, хор ОДУМ-у "Молода Україна", церковний хор та жіноче товариство ім. Л. Українки при церкві св. Покрови; Архиєпископ Григорій, Союз Українських Ветеранів США та станиці в Чікаго, музичний журнал "Вісті", Геро Самутик генерал-хорунжий армії УНР, редактор "Нових днів" Петро Волинський, капеля бандуристів ім. Тараса Шевченка з Дітройту, Інтернаціональний театр, група мешканців з Каліфорнії та ін.

Доповідь про життєво-творчий шлях Григорія Китастого прочитав гість з Торонто в Канаді, відомий український письменник Улас Самчук.

Для кращого відзначення ювілею Гр. Китастого програмка концерту складалася з 20 сторінок. Сюди входили точки концерту, коротка біографія Гр. Китастого, список авторів, твори яких Гр. Китастий поклав на музику, склад Громадського Комітету, вірші Михайла Ситника, Івана Правденка, Василя Дубини, Олекси Гай-Головка, Галини Дмитрів та Ольги Лубської присвячені, в різний час, Гр. Китастому та привіти різних українських фірм.

Концерт, точки якого оголошувала Галина Довгошия, розпочато виступом збірного хору Чікаго під керівництвом Гр. Китастого, який виконав три твори з св. Літургії: "Вірую", "Тобі співаємо" (сольо Ю. Клюковська) та "У царстві Твоїм" (сольо Дмитро Грушецький).

Річард Згодова, знаний піяніст в Америці, о-

собливо в штаті Міннесота, де він живе, виконав "Прелюд ля мажор" та "Гротесковий танок". Оксана Бринь — сопрано, знана співачка серед українців і в американському музичному світі з її виступів в операх, виконала "Вітре буйний" (слова Т. Шевченка), "Колискова" (слова Б. Олександрова) з скрипковим супроводом Р. Крюковського та "Любисток" (сл. Г. Черінь).

Другу частину концерту розпочав "Музичним моментом" та "Думою про Сагайдачного" Гр. Григорій Китастий. Появу його на сцені з бандурою публіка стоячи привітала бурхливими оплесками. На "біс" Гр. Китастий і Оксана Бринь виконали "Нагадай, бандура".

Осип Гошуляк — бас з Торонта, відомий не лише українцям Канади а й англосаксонському світові з його виступів в різних операх, хоч і був хворий, прибув до Чікаго, щоб узяти участь в концерті. Він виконав з трьох поданих в програмі пісень лише одну, "Ти слухаєш, Дніпре", сл. О. Лубської.

"Ой чий же це двір" — народню пісню в обробці Гр. Китастого виконав ансамбль бандуристів ОДУМ-у Чікаго, збірний хор і танцювальний ансамбль "Дніпро" з Мільвокі під керівництвом Миколи Праска, під диригуванням Гр. Китастого.

Остання точка концерту "Пісня про Тютюнника", яку виконали ансамбль бандуристів ОДУМ-у та з'єднаний хор (солісти Дмитро Шкурпела і Дмитро Грушецький) в супроводі Річарда Згодаві під кер. Григорія Китастого була виконана двічі, бо публіка своїми оплесками не пускала виконавців зі сцени.

Впродовж концерту Гр. Китастому вручили квіти наші добри сусіди — литовці, одумівці, від журналу "Нові дні", його співробітників та читачів, хору "Сурма", мистців в Чікаго та ін.

Після концерту відбулося приняття-вечеря на якій було понад 150 осіб. На нім вітали усно Гр. Китастого Микола Приходько з Канади, Іван Марусенко з Міннеаполісу, дир. Бігун з Клівленду, Сен від ансамблю бандуристів в Дітройті, яким колись керував Гр. Китастий та ін.

ПРИВІТАННЯ

Славного бандуриста і композитора Григорія Китастого вітаємо з 60-річчям і бажаємо йому щастя, здоров'я та довгого творчого життя.

**Редакція та адміністрація
"Молодої України"**

**ОДУМ — ЦЕ ОРГАНІЗАЦІЯ, ЯКА ВИХОВУЄ
УКРАЇНСЬКУ МОЛОДЬ НА ДЕМОКРАТИЧНИХ
ЗАСАДАХ !**

З ОДУМІВСЬКОГО ЖИТТЯ І ПРАЦІ

ПРАЦЯ ФІЛІЇ В ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Праця філії ОДУМ-у в Філадельфії цього року іде дуже цікаво й енергійно. Щоп'ятниці збирається наша молодь на збирку. Тут же відбуваються проби гри на бандурах, а також проби хору, та проби-вправи народніх танців. Капеля бандуристів нашої філії притягнула увагу старшого громадянства, а також і юних одумівців. Капеля бандуристів під керівництвом Петра Гурського виступала на академії 22 січня, яку улаштувало Товариство Прихильників УНР. Капелю широко і з ентузіазмом вітали присутні. Також капеля виступала на Крутиянській академії, що улаштували молодечі організації. І тут вона мала великий успіх. Це підносило на дусі наших бандуристів та хористів, які з ще більшим ентузіазмом й охотою стараються далі працювати.

Тепер наша філія готується до великого концерт-свята. Це 50-ліття Української Національної Революції. Для цього вибрано святковий комітет, який старанно й дуже активно працює. До цього концерту готуються не тільки одумівці, але й батьки. Створився також жіночий ансамбль, яким керує А. Лисенко — професор музики. Хор, який є при капелі бандуристів, по-більшується й праця його щораз активніша. Тут багато праці вкладають П. Гурський і А. Лисенко. Немало праці докладає й голова святкового комітету Зоя Граур, бо ж треба подбати й про костюми, припільнувати чи всі виконавці були на пробах, написати листи до батьків, одумівців, а також підготувати лекції Юн. ОДУМ-у грі на бандурі. Сподіваємося, що концерт вдастся.

Праця Ю ОДУМ-у також відбувається регулярно щосуботи після школи українознавства. Тепер вже досить багато юних одумівців почали вчитись грati на бандурі. Що-понеділка їх невеличкими групами навчає співу протягом одної години А. Лисенко. Такі лекції починаються

о 5-ій годині і тривають до 9 години вечора. В цей самий час Зоя Граур працює з групами бандуристів і навіть поодиноко з тими, які не так давно зголосилися до групи бандуристів.

26 березня всі юні одумівці в одностоях під кер. реф. юнацтва та зиховників відвідали мистецький музей.

Заплановано прогулянку до Нью Йорку, а також провадиться підготовка до одумівського фестивалю. Хоч і тяжка праця покладена на нас та ми стараємося її виконувати якнайкраще. Своєю працею ми хочемо досягнути того, щоб ми всі й наші Ю ОДУМ-івці були так підготовані, щоб національно свідомо відсвяткувати 50-ліття Української Революції. І, якби прийшов час визволення нашої країни, щоб ми були свідомі своїх національних обов'язків, вміли утримати велике почуття любові до нашої батьківщини в тяжких умовах і вибороти самостійність нашої Держави!

Г. Євсевська,
реф. преси філії

СВЯТО ПАМ'ЯТИ Т. ШЕВЧЕНКА

Як попередніх років так і цього року 17 березня 1967 Рідна Школа при парафії церкви св. Вознесіння в Ньюарку, Н. Дж., спільно з молодіжчою організацією Юного ОДУМу гідно відзначили роковини народження великого українського поета, борця за волю свого народу — Тараса Г. Шевченка.

Свято було започатковано американським гімном і невмиріщим шевченківським "Заповітом". Відкриття його зробив голова батьківського комітету Рідної Школи п. Іван Павленко. Слово про Шевченка сказав настоятель церкви св. Вознесіння, от. Прот. Микола Харіщак. По його вступному слові маленькі діточки, учні Рідної Школи, — Ліда Думич і Андрійко Павленко склали перед портретом поета китицю гарних живих квітів, а учні 3-4 класи (вчителі Антоніна Гусак і Нона Гончаренко) —

О. Федоренко, Н. Пташинська, К. Іваненко, А. Череута, В. Філімончук та А. Наливайко спільно продекламували вірш А. Косовської "Тарасові Шевченкові".

Доповідь: "Т. Шевченко й сучасність", зробив учень 7-ої кляси Рідної Школи (вчитель проф. І. Гончаренко) — Володимир Степовий, а доповинив її сам проф. І. Гончаренко. Доповідь ілюструвалась творами поета: "Казказ" у мистецькому виконанні Аїди Федоренко і "Осії 14 глава", що продекламував К. Степовий.

В другій частині свята хор Ю ОДУМ-у під керівництвом дир. В. Пташинського проспівав пісні: "Вінок Кобзареві", "Зоре моя вечірня", "Чорна хмара з-за лиману" та "Подивлюся аж світає".

Учні англомовної кляси (вчителька п-ні А. Федоренко), які лише тепер починають говорити по українськи — Д. Луців, М. Кінаш та П. Каневський досить гарно виразною українською мовою продекламували вірші на слова Т. Шевченка "Учітесь, брати мої" та "Садок вишневий коло хати".

Дитячу сценку Уляни Кравченко: "Поклін Тарасові", що її підготовила вчителька 4-ої кляси з своїми учнями гарно виконали учні: Т. Шкварко, Р. Наливайко, Н. Павленко, Ю. Гончаренко. (Вчителька п-ні А. Гусак). Найменші учні з першої кляси: М. Омельченко, В. Братченко, А. Павленко, А. Гаврюшенко, Л. Думич, Ю. Синча та В. Гладун, що їх підготовила вчителька О. Павленко, продекламували декілька віршів Т. Шевченка. Вірш "Шевченкові" виконав А. Наливайко.

Інсценізацію з твору "Великий льох" добре виконали учні 6-ої кляси Рідної Школи: Т. Самчук та О. Сенча як автори. 1-ша душа — О. Степова, 2-га душа — В. Приходько, 3-тя душа — Н. Шкварко. Епілог читала Г. Гончаренко. Інсценізацію підготовила вчителька В. Діберт.

Квартет складений із учнів Рідної Школи, а саме: А. Самчук, О. Степова, В. Приходько та Н. Пташинська під керівництвом дир. В. Пташинського гарно виконав пісні: "Женчику, Бренчику" та "Зацвіла в долині червона калина". Цей квартет

зорганізований зовсім недавно, виступає на сцені вперше, але досить добре підготовлений і по дає надію, що в майбутньому буде ще кращим.

Сценку "З дитинства Т. Шевченка" під кер. вчительки п-ні А. Гусак досить гарно перевели учні 4-ої класи Рідної Школи: Т. Шкварко, Н. Пташинська, В. Філімончук, Р. Наливайко, А. Череута, Ю. Гончаренко та Н. Павленко.

На закінчення свята виступив оркестр "Горлиця", складений з старших одумівок та мамів юних одумівців, який під мистецьким керівництвом диригента В. Пташинського з великим успіхом проспівав пісні на слова Т. Шевченка: "Сонце гріє, вітер віє", "Нащо мені чорні брови", "Думи мої думи мої" і "Така її доля". Акомпанював хору "Горлиця" — Іван Череута - одумівець, а хору Ю. ОДУМ-у — одумівка В. Приходько.

Програма була різноманітна і цікава. Вона була підготовлена фаховими силами вчителів і задовольнила всіх присутніх, що масово прибули для відзначення роковин народження велико-го сина української нації, борця і мученика за Волю України, поета — генія Тараса Г. Шевченка.

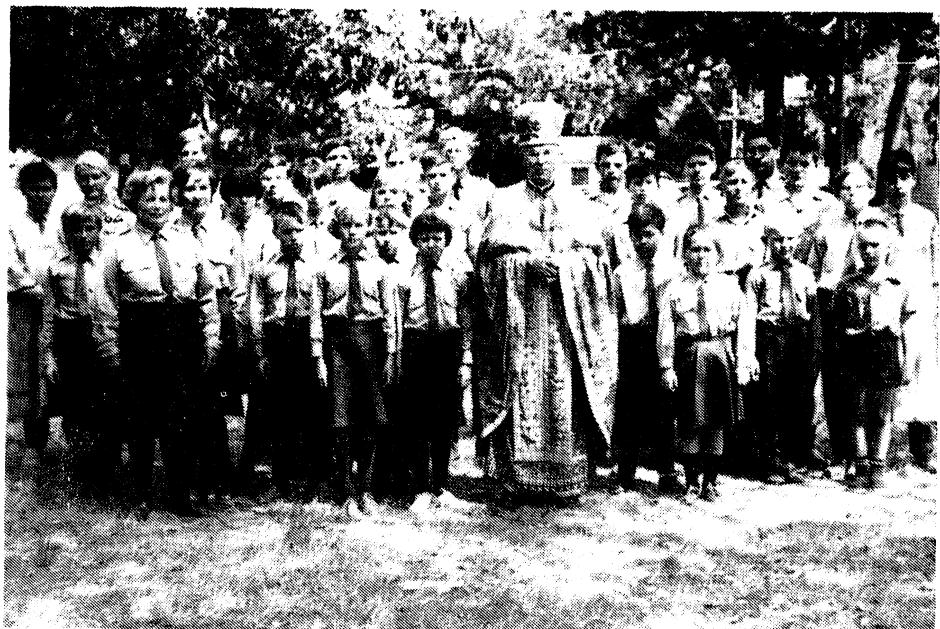
На закінчення присутні проспівали Український національний Гімн.

К. Степовий

ГОЛОВНА ВИХОВНА РАДА ГОТОВИТЬ ПОСІБНИК ДЛЯ ВИХОВНИКІВ

2 квітня 1967 року в Баун Бруці відбулося засідання Головної Виховної Ради ОДУМ-у. У засіданні взяли участь екзекутива ГВР та голови комісій: методична — Іван Піддубний, тaborова — Павло Лимаренко, літературно-льотерейна — І. Стокальський, від ТОП при ГВР — Василь Григоренко та голова контрольної комісії — О. Піддубна.

Нарада пройшла дуже ділово. Голова методичної комісії склав докладний звіт з праці даної ділянки. Зроблена велика праця щодо підготовки матеріалів для "Порадника одумівця" (посібник для виховників ОДУМ-у). Не легко було знайти 38 авторів статей, що будуть поміщені в цій книзі. Видання "Посібника" за-

Учасники відпочинково-виховного табору Ю. ОДУМ-у США 1966 р. з комендантом табору Лідією Приходько і духовним настоятелем отцем Іваном Савчуком на оселі ОДУМ-у "Київ".

тримається, бо не всі матеріали опрацьовані, а вони для виховників вже потрібні. Тому з дозволу п. М. Битинського силами філії в Філадельфії переїздило на циклостилі його працю "Збірник навчальних матеріалів для виховників Ю. ОДУМ-у" (гри й забави). Ці матеріали вже розіслано по філіям.

Для видання посібника для виховників вже зроблено деякі заходи. З контактувались з Миколою Кривоносом, головою філії ОДУМ-у в Рочестері, який має свою друкарню.

Голова методичної комісії Ів. Піддубний підкреслив тісну співпрацю з П. Лимаренком, який близче обізнаний з працею ОДУМ-у і багато помагає в методичній ділянці. Співпраця ОДУМ-у США і Канади у виданні такого "Посібника" дуже побажана і потрібна.

Павло Лимаренко — голова тaborової комісії поінформував присутніх про працю тaborової комісії. Заплановано зробити однотижневий курс виховників на оселі ОДУМ-у. Вже опрацьовано денне заняття з восьми ділянок. Цей курс мусів би відбутися тиждень перед відкриттям табору, тобто з 26 червня до 1 липня. Інструктори для цього курсу вже є. Для переведення такого курсу потрібна допомога з боку

ГУ ОДУМ-у та ТОП. Команду табору підбирається разом з ГУ та ГВР ОДУМ-у.

Матеріали, розклад праці, пляни все це вже готовується. Добра підготовка дає добре наслідки, яких слід чекати в цьому році.

За комісію літературної льотерейї звітував І. Стокальський. В цю працю вкладено багато зусиль. Вислано 1940 льотерейних квитків до філій ОДУМ-у, ТОП та приватних осіб. Квитки мають всі бути розпродані, бо це є рівночасно популяризацією творів українських письменників та велика допомога ОДУМ-ові у виданні "Посібника для виховників".

Заплановано зробити зустріч-пікнік на оселі ОДУМ-у "Київ" в дніх 22-23 липня 1967 р. 22-го липня відбудеться зустріч і концерт, а 23, після Служби Божої, буде розгря льотерії. Тоді ж буде забава, де гратиме оркестра Б. Гірняка.

Іван Павленко голова ГВР ОДУМ-у подякував всім головам комісій та особам, що розпочали велику працю для видання так потрібного "Посібника" з вірою, що при дружній співпраці та ширій підтримці одумівців та нашого громадянства, згаданий посібник вийде якнайскорше.

Марія Євсевська,
секретар ГВР ОДУМ-у

КНИЖКОВА ЛЬОТЕРІЯ фонди для "Порадника Одумівця"

Заходами Головної Управи Товариства Одумівських Приятелів (ТОП) у США виготовлено і вже розіслано філіям ОДУМ-у, ТОП-у та на адреси окремих осіб книжечки льотерійних квитків книжкової льотерії, прибуток з якої призначений на видавничу діяльність Виховної Ради ОДУМ-у, а в першу чергу — на покриття коштів друку "Порадника одумівця".

Брак такої підручної книжки для виховної роботи, особливо в Юному ОДУМ-і, відчувався вже з самого початку організації ОДУМ-у.

Досі Виховна Рада ОДУМ-у практикувала розсилку філіям ОДУМ-у, як також і до преси, вказівок-порад на окремі виховні теми. Тепер настав час і можливість зосередити попередні матеріали в одному місці, доповнити їх і видати у формі систематизованої підручної книги.

До складання такого посібника Виховна Рада покликала фахівців-педагогів та інших осіб, обізнаних з позашкільною педагогічною роботою, зокрема в ОДУМ-і. Ця група авторів упорядковує наявний матеріал та опрацьовує додаткові теми, зокрема такі, що стануть в допомозі старшим одумівцям, що мали б поширювати й поглиблювати свої знання з ділянки українознавства та методики керівництва гуртками Юного ОДУМ-у.

Остаточне впорядкування матеріалу майбутньої книжки переведе Редакційна Колегія у згоді з керівниками ОДУМ-у. При цьому візьметься до уваги в першу чергу головну мету ОД-

УМ-у — зберегти українську душу поколінь, народжених уже на еміграції.

"Порадник одумівця" має бути підручникою настільною книгою в першу чергу для виховників Юного ОДУМ-у. Задумано його як методичний посібник, у якому в приступній формі має бути подано дидактичний матеріал, як також і методичні вказівки для роботи в Юному ОДУМ-і. Крім того буде подано бібліографічні джерела, що спрямовують допитливого одумівського вихователя до поглиблення його зацікавленості справою позашкільного виховання юнацтва.

"Порадник одумівця" допоможе вихователям і керівникам гуртків Юного ОДУМ-у, особливо початківцям, плянувати й провадити систематичну працю з юними вихованцями.

Щоб реалізувати задум видання "Порадника одумівця" вживаються заходи для придбання засобів на покриття коштів його друку. От з цією метою в основному й організується книжкова льотерія.

Ухвалено до розгри таких шість виграшів:

- 1-ий виграш — твори Лесі Українки — 10 томів.
- 2-ий виграш — твори Нечуя Левицького — 6 томів.
- 3-ий виграш — твори Андрія Малишка — 5 томів.
- 4-ий виграш — твори Бориса Грінченка — 2 томи.
- 5-ий виграш — твори Олекси Стороженка — 2 томи.
- 6-ий виграш — твори Яр Славутича — 3 томи.

Ціна льотерійного квитка — ОДИН долар.

Розгра льотерії відбудеться публічно 23-го липня ц. р. на одумівській оселі "Київ". У цей час, в дніях 22 та 23 липня на оселі відбудеться зустріч одумівської молоді зі старшим громадянством — приятелями ОДУМ-у.

Головна Виховна Рада ласкаво запрошує старше громадянство взяти активну участь у цій зустрічі. Масова участь в такій зустрічі буде нашим виявом піклування про молодь, заохотить її до участі й праці в своїх організаціях, а для старших — приємним відпочинком. Потреба такої зустрічі виникає з вимог самого життя.

Osobi, що проживають у місцях, де немає філії ОДУМ-у, можуть придбати льотерійні квитки у фінансово-господарського референта Виховної Ради ОДУМ-у. Просимо звертатися на таку адресу:

I. STOKALSKY
50 Montrose Street
Newark, N. J., USA., 07106

**Фінансово-господарський реф.
Виховної Ради ОДУМ-у**

КУРС ВИХОВНИКІВ ОДУМ-У

На останнім засіданні Головної Виховної Ради, що відбулося у Баунд Бруці, 2-го квітня, вирішено улаштувати однотижневий курс виховників. Курс має відбуватися на оселі ОДУМ-у "Київ". Розпочнеться курс у неділю, 25-го червня.

Господарем вишкільного курсу є Головна Виховна Рада, а організатором Головна Управа ОДУМ-у в США.

Вишкільний курс буде мати характер таборування, тобто учасники будуть мешкати у шатрах, програма курсу буде подібною до денної програми літнього табору, у програму буде входити: організація й методика, книговодство, спортивні гри, теннові гри, перша допомога, мандрівництво, орієнтація у природі, тощо.

Метою курсу є підготовка виховників для праці з юнацтвом по філіях, а також під час літніх таборів. Виховники, що будуть брати участь у літнім таборі,

ROCHESTER FURNITURE CO. LTD.

WAREHOUSE STORE

ВЕЛИКИЙ ВИБІР ХАТНІХ МЕБЛІВ: ВІТАЛЕНЬ, СПАЛЕНЬ, ІДАЛЕНЬ. ХОЛОДИЛЬНИКИ, ПРАЛЬНІ МАШИНИ, ЕЛЕКТРИЧНІ Й ГАЗОВІ ПЕЧІ, ТЕЛЕВІЗОРИ, РАДІО.

423 College St.

Toronto, Ontario

Telephone: EM 4-1434

зобов'язані відбути цьогорічний курс.

Головна Виховна Рада апелює до нашої молоді скористати із цьогорічного відпочинково-виховного табору. Обов'язком кожного голови філії постаратися про чи-セルну участь у курсі.

Курс виховників відбудеться тиждень перед відкриттям оселі ОДУМ-у, а рівнож і початком літнього табору.

Кошт курсів має оплатити філія, від якої будуть учасники на однотижневому вишкільно-виховному таборі. Це виносить 25 дол. Все листування а також імена учасників надсилали на адресу Голови Головної Виховної Ради ОДУМ-у друга Івана Павленка.

Mr. I. Pawlenko
27 Ventnor Drvie
Edison, New Jersey, 088717

СПОРТОВІ ЗМАГАННЯ ЛОНДОН — ТОРОНТО

В суботу 25-го березня з Лондону до Торонто прибули юно-одумівські спортивні дружини. З батьками, що супроводжували їх, було 30 осіб.

Перше змагання відбулося в "Флор гокей". Гра була надзвичайно цікава та енергійна. Після першого періоду рахунок був 1:1. У другому періоді торонтонці добре натиснули на лондонців і на початку третього періоду Торонто перемогло 5:3. Але лондонці не здалися і гра скінчилася внічию 5:5. Тоді, щоб все таки визначити переможця, був призначений додатковий період — перший гол виграв. Треба було бачити батьків, які були захоплені грою більше ніж іхні діти, мабуть пригадалось їм дитинство. Під заохочуючі вигуки з обох сторін Василь Тимошенко забив свого третього голя і Торонто перемогло. З Лондону відзначився Василь Коваленко (4 голи), а з Торонто В. Тимошенко (3) та О. Сотник (2).

Після цього відбулося змагання старших хлопців з баскетболу. Відразу ж виявилось, що торонтонська дружина була більш зорганізована і у кращому фізичному стані. Після перших 15 хвилин лондонські змагуни були такі змушені, що деякі з них

просто полягали. Цей відпочинок їм дуже поміг — в наступній грі вони сильніше наступали, проте не могли перемогти сильнішу торонтонську дружину. Кінцевий рахунок був 69:44. Для Торонта найбільше пунктів здобув Ігор Бабич (25), інші грачі: Володимир Федунчук (16), Вадим Корженівський (13), Василь Корженівський (10), Олекса Тимошенко (5). З Лондону найліпший грач був Павло Кошарний із 23 пунктами, інші грачі: Олександер Мельник (2), Шіль (8), Сілівра (11).

Василь Корженівський

ІСТОРІЯ НАЗВ

Волинь

Волинь, або Волинська земля, — давньо-руська територія на південному заході України, в басейні приток Прип'яти і верхів'ях Західного Бугу. Віддавна (IX-XI ст.) вона була заселена східно-слов'янськими племенами — волинянами, дулебами і бужанами — предками українців. Гадають, що Волинська земля дістала свою назву від племені волинян. Є й інші припущення: свою назву Волинський край успадкував від міста Волині. В давньоруських літописах місто Волинь (Велинь) вперше згадується близько 1018 року.

Збруч

Річка Збруч — ліва притока Дністра — бере свій початок на Волино-Подільській височині і протікає по межі Хмельницької та Тернопільської областей України.

У перших руських літописах немає згадки про р. Збруч. Як вона називалася у давнину та-кож невідомо. Що ж до сучасної назви, то вона, безперечно, слов'янського походження. Етимологія слова "Збруч" відбиває особливості місцевости, в якій проявляє значна частина її русла. Долина річки до села Тарноруди (Тернопільська область) широка і заболочена. З польських джерел відомо, що місцевість ця колись називалася "Збручами". В основі цієї назви лежить польське слово "зброка", що означає "забруднити", "забруднювати". Гадають, що воно й лягло в основу назви річки Збруч.

КРИЛАТИ ВИРАЗИ

Замість хліба дати камінь

Євангельський вираз: "Чи є між вами така людина, що в неї син попросить хліба, а вона подала б йому камінь"? (Матв. 7, 9).

В переносному вживанні означає крайню межу зачертівності й бездушності.

Китайський мур

Кріпосна стіна, що була побудована по північному кордону стародавнього Китаю для захисту від нападів кочових племен. Будівництво стіни, довжина якої досягає 7 тис. км, почалося в IV-III ст. до н. е.

Китайський мур — синонім відгородження (ідейного).

КВІТУЧЕ КАМІННЯ

У пустинних кам'янистих місцевостях Південно-Західної Америки зустрічається особливий вид рослин, що не мають стебла і ростуть серед каміння. Їхнє листя м'якісте і соковите, як у кактусів, за кольором і формою схоже на каміння, помітити ці рослини на камянистому ґрунті можна тільки тоді, коли розпускаються квіти. Місцевість, вкрита такою рослинністю, так і зветься — "Країна квітучого каміння". "Квітуче каміння" відоме в ботаніці під загальною назвою аргіродерма. Існує кілька видів цієї рослини.

Найдревнішими метафорами грошовими знаками вважають монети, які карбували в Лідії, Мала Азія із стопу золота і срібла приблизно в 700 році до нашої ери. В Китаї монети з'явилися, очевидчично, ще раніше, але точних відомостей про час їх карбування нема.

—о—

Найдревніше з відомих міст світу — Єрихон (Йорданія). Вимірювання його віку за допомогою радіоактивного вуглеця показали, що місто існувало за сім тисяч років до нашої ери. Археологи виявили, що Єрихон уже тоді був обнесений стіною і в ньому нараховували біля трьох тисяч людей.

ВСІ ШЛЯХИ ВЕДУТЬ ДО "КИЄВА"

ВСІ ВТОМЛЕНІ І СТРУДЖЕНІ СЕРЦЯ ВІДПОЧИНУТЬ ЛИШЕ У "КИЄВІ"!

Щоб в тілі здоровім здоровий був дух,
Щоб дим ваші очі не виїв, —
Втікайте від спеки, безсоння і мук
Всіма шляхами — на "КИЇВ"!

Щоб діти не ниділи в курявлі міст,
Щоб вам не сиділи на шії,
Прямуйте у гори, на озеро, в ліс —
У наш ОДУМІВСЬКИЙ "КИЇВ"!

Дорогі Українки і Українці!

Якщо Ви побували в усіх відпочинкових місцях та оселях і не знайшли справді рідної атмосфери, спокою й українського підсоння, **приїжджайте цього літа до "Києва"** і привозьте сюди своїх рідних, знайомих, земляків, а особливо дітей. Наша оселя дуже вигідно розташована в Кетскильських горах недалеко від головних шляхів і поблизу відомих американських та українських відпочинкових і розвагових осередків. До ваших послуг упорядковані з усіма вигодами кімнати трьох будинків, що пригадають Вам назви рідних історичних міст: "Полтава", "Батурин", "Канів", справжня українська кухня, озеро, де можна ловити рибу, басейн для купання, багато свіжого гірського повітря, сонця і неба.

Вимріяні умови не тільки для дорослих, а й для дітей!

Відпочинково-виховний табір триває шість тижнів, а оплата — найбільш поміркова: тільки 25 доларів за тиждень (45 доларів за двох дітей із однієї родини). До табору приймаємо дітей від 7 до 15 років. Ними заопікуються і їх будуть виховувати та навчати рідної мови й культури досвідчені учителі та виховники.

ДО УВАГИ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ

Просимо звернути увагу на напішки адрес, відразу після Вашого прізвища є номер-число. Цей номер означає, до якого числа у Вас є заплачена передплата. Отже це число, що Ви маєте тепер, є число 146, коли ж після Вашого прізвища є число 145 або менше, то це означає, що Ваша передплата вже скінчилася і час її відновити. У випадку, коли хтось не зацікавлений у відновленні передплати, просимо нас про це повідомити.

Також, чимало наших передплатників поміняли свої адреси, а нас про це не повідомили і пізніше нарікають, що вони не одержують журналу.

Деякі з передплатників з чи-

Сезон на оселі "Київ" триває від першої неділі липня, тоді ж починається і дитячий табір, до **першого понеділка вересня**.

Для дорослих і молоді кожного дня, а особливо в суботи й неділі будуть влаштовуватися різні розваги, гри й імпрези, бесіди, лекції, зустрічі, демонстрування кінофільмів, концерти, забави. Щонеділі Служби Божі.

Кімнати можна наймати з харчуванням або без нього, оплата за тиждень від 20 до 65 доларів.

Просимо порівняти наші ціни й вигоди з цінами інших подібних осель і Ви побачите, що все промовляє за те, щоб цьогорічні вакації провести в нашему мальовничому "Києві".

Зарезервувати помешкання на оселі ОДУМ-у можна листовно, пишучи в якім будинкові ви бажали б спинитися, який час Ви відпочиватимете на оселі, чи харчуватиметься на кухні, чи самі готуватимете. Також листовно можна зарезервувати місце й для дітей у виховно-відпочинковому таборі Юн. ОДУМ-у. Для певності, що Вам місце буде, шліть з резервацією також завдаток на адресу:

під час сезону:

ODUM RESORT CENTER
Box 40, RFD 1, Accord. N.Y., 12404
Phone (914) 626-7715

Постійна адреса:

ODUM RESORT CENTER
332 Columbus Ave.
Trenton, N. J. 08629
Phone (609) 394-8651

ПОДАРУНОК СТУДЕНТАМ

WALTER HRYNYK
Real Estate and Mortgage Broker,
726 Queen Street West

— закупив 10 квитків на одумівський концерт української музики та пісні.

Ці квитки призначенні для тих наших студентів, які не мають змоги самі заплатити за них.

БАТЬКИ!

МАТЕРИ!

Чи Ви вписали своїх дітей до ОДУМ-у?

Якщо ні, впишіть їх негайно!

малою заборгованістю пересилają \$4.00, зазначаючи при тому, що це передплата на 1967 рік, забуваючи про те, що їхня заборгованість є за рік або й більше. Пізніше нарікають, що, мовляв, гроші вже вислані, а й далі нагадують про борг. Тому постарається надсилати передплату своєчасно, а не рік чи два пізніше, і тоді всі ми будемо задоволені.

Надсилаючи чеки чи "Моні Ордери", віписуйте їх на "Молода Україна".

Адміністрація
"Молодої України"

У хаті кожного одумівця повинен бути журнал
"МОЛОДА УКРАЇНА"

ПЕРША УКРАЇНСЬКА
ОПАЛОВА ФІРМА
**FUTURE FUEL OIL
LTD.**

& Service Station

945 BLOOR STREET WEST
Toronto — Ontario

24-ГОДИННА СОЛІДНА
І СКОРА ОБСЛУГА!

Чищення і направа форнесів
безплатна.

Скористайте з доброї нагоди
і замовляйте оливу в нас.

Наши телефони:

Tel. Office: LE 6-3551

Tel. Night: RO 2-9494

Будь добрим і тобі скрізь буде
добре.

—о—

Сонця глиною не замажеш.
(Турецька приказка)

КРЕДИТОВИЙ СОЮЗ

- Платить 4% за депозити.
- Уділяє високі та дешеві
позички.
- Асекурус ощадності до 2
тисяч, позички до \$10.000.
- Щоденне і вечірнє уря-
дування.

ВПІШІТЬСЯ І КОРИСТАЙТЕ

З ПОСЛУГ

У КРЕДИТОВОМУ СОЮЗІ!

406 Bathurst St., Toronto

Tel.: EM 3-3994

Суттєве заперечення

Сентиментальна пані, гуляючи
з молодим чоловіком в лісі, зупинилася перед великим деревом.

— Прекрасний в'яз, — промовила вона, — щоб ти сказав мені, якби вмів говорити?

— Напевне він сказав би: "Прошу вибачення, але я дуб", — сказав її супутник.

УВАГА!

Чистимо безплатно печі (фор-
неси) і даємо безплатну ціло-
річну обслугу
нашим сталим відборцям
опалової оліви.

ЗАМОВЛЯЙТЕ В НАС ОЛИВУ

**DNIPRO FUEL OIL
LTD.**

TORONTO —

196 Bathurst Street

Тел.: вдень і вночі: EM 6-6539

HAMILTON —

857 Woodward Ave.

Тел.: вдень і вночі: 549-9634

Користайте також з нашої
БЕНЗИНОВОЇ СТАНЦІЇ при

509 Jane St. — RO 2.1969

Нічого не можна ані любити,
ні ненавидіти, поки не маєш про
це повної уяви.

(Леонардо да Вінчі)

**ОЩАДЖЕННЯ — важливий засіб виховування молодого
покоління**

ЗАОЩАДЖУЙТЕ ПОСТІЙНО В

**ФЕДЕРАЛЬНИЙ
КРЕДИТОВІЙ КООПЕРАТИВІ**

„САМОПОМІЧ“

2351 West Chicago Avenue, Chicago 22, Illinois, USA.

Humboldt 9-0520

4½ % ОПРОЦЕНТУВАННЯ ВКЛАДІВ (платне двічі на рік)

УСІ ВКЛАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕНИ ДО ВИСОТИ \$10,000.00.